

Hogeschool Inholland

Opleiding tot leraar Basisonderwijs

Uitgebreide opleidingsbeoordeling

Samenvatting

In oktober 2020 is de bestaande hbo-bachelor Opleiding tot leraar Basisonderwijs van hogeschool Inholland (pabo Inholland) bezocht door een visitatiepanel van NQA. Pabo Inholland is een vierjarige opleiding van 240 EC. De opleiding wordt aangeboden op vijf locaties: Alkmaar, Den Haag, Dordrecht, Haarlem en Rotterdam. De opleiding heeft drie varianten: voltijd, deeltijd en duaal en kent verschillende studieroutes. De opleiding biedt ook een versneld traject aan van 180 EC voor studenten met een vwo-diploma of een afgeronde hbo-opleiding.

Het panel beoordeelt de opleiding als **positief**.

De opleiding slaagt erin om met één curriculum verschillende varianten en studieroutes te bedienen. De visie van de opleiding 'persoonlijk dichtbij' is herkenbaar in het programma en uit zich in het bijzonder in de manier waarop de verschillende locaties – elk op eigen wijze – een persoonlijke relatie met hun studenten weten te leggen. De opleiding is reflectief, zelfkritisch en kenmerkt zich door een grote leerbereidheid. De opleiding gebruikt haar ervaringen met de flexibele duale variant om in alle varianten en studieroutes meer focus te leggen op gepersonaliseerd leren.

Beoogde leerresultaten

De opleiding ontvangt voor standaard 1 het oordeel voldoet.

De beoogde leerresultaten zijn gebaseerd op de landelijke bekwaamheidseisen en kennisbases voor de leraar primair onderwijs en gerelateerd aan de Dublin-descriptoren. Het (internationale) hbo-niveau en de beroeps- en praktijkgerichte oriëntatie van de opleiding wordt voldoende aangetoond. De opleiding heeft de behoeften van het werkveld adequaat geïncorporeerd in de beoogde leerresultaten en houdt voeling met ontwikkelingen in de praktijk en de samenleving. De samenwerkingsverbanden met basisscholen bieden een stevige basis voor het gezamenlijk opleiden van leraren basisonderwijs.

De opleiding heeft een duidelijke visie op flexibilisering van het onderwijs en streeft naar flexibilisering van alle opleidingsvarianten. Ze legt hierbij de verbinding tussen flexibilisering en gepersonaliseerd leren: het op maat kunnen begeleiden van studenten. De duale opleidingsvariant is flexibel ingericht aan de hand van leeruitkomsten. De leeruitkomsten stellen studenten in staat om een persoonlijke leerroute te bepalen en bieden heldere kaders voor de beoordeling van leerwegonafhankelijke toetsing. De leeruitkomsten kunnen verder worden aangescherpt om de bruikbaarheid van deze leeruitkomsten voor leerwegonafhankelijk toetsen te vergroten. In de deeltijd- en voltijdvariant zijn recent (september 2020) leeruitkomsten geïntroduceerd. Het werken met leeruitkomsten in deze varianten is pril en moet nog van de grond komen.

Programma

De opleiding ontvangt voor de standaarden 2, 3, 4 en 5 het oordeel voldoet.

Het samen opleiden vormt de basis voor een curriculum met een duidelijke beroeps- en praktijkgerichte invulling. Het curriculum heeft drie herkenbare leerlijnen die gezamenlijk de

beoogde leerresultaten afdekken. Het panel ondersteunt de ambitie van de opleiding om binnen het samen opleiden toe te werken naar verdere integratie van het praktijkleren en de andere leerlijnen. De samenwerking met de lectoraten is van meerwaarde voor de invulling en kwaliteitsborging van de onderzoeksleerlijn in het curriculum. Het panel is positief over de ontwikkeling om het onderzoekend vermogen meer toe te spitsen op specifieke onderzoeksvaardigheden die relevant zijn voor de toekomstige leraar basisonderwijs.

De landelijke kennisbases vormen de basis voor de vakinhoudelijke leerlijn en komen ook terug in de thema- en onderzoeksleerlijn. Op het niveau van de onderwijseenheden kan een explicietere koppeling gemaakt worden met de landelijke kennisbases. De samenhang in het programma en de afstemming tussen de locaties en verschillende varianten wordt geborgd via de locatie-overstijgende curriculumcommissie en verschillende werkgroepen. De inhoud van het programma is volgens het panel actueel en draagt bij aan het opleiden van 'de leraar van nu'.

Het didactische concept maakt betekenisvol en activerend leren van studenten mogelijk. Studenten worden gestimuleerd om hun eigen leerproces te sturen en krijgen daartoe voldoende mogelijkheden en begeleiding. De invulling daarvan verschilt per studieroute en sluit aan bij de verschillende doelgroepen en is gebaseerd op een integratie van het leren op de werkplek en het instituut. Het panel vindt het sterk dat alle locaties een 'couleur locale' aanbrengen, door keuzes te maken in de uitvoering van het didactische concept of via een profilering als de 'gezonde pabo'. Locaties krijgen de ruimte om nieuwe werkvormen te ontwikkelen en zoeken daarin verbinding met het regionale werkveld, zoals de learning labs in Rotterdam. Deze werkvorm is volgens het panel een geslaagde uitwerking van het samen opleiden. Het panel moedigt de opleiding aan om ruim baan te blijven geven aan innovaties en initiatieven van de verschillende locaties.

Het samen opleiden biedt ruimte voor verdere versterking. De opleiding is zich daarvan bewust en werkt aan duidelijke verbeteringen zoals de inrichting van de eigentijdse learning labs, professionalisering van de werkplekbegeleiders en structurele samenwerking met alle besturen uit de opleidingsregio. De opleiding zoekt naar een verbinding tussen ruimte geven aan studenten om een school te kiezen en het werken met vaste opleidingsscholen. Het panel moedigt de opleiding aan om duidelijke keuzes te maken in het samen opleiden en om op basis van gericht beleid kwaliteitsafspraken te maken met alle scholen en samenwerkingsverbanden over de kwaliteit en de inrichting van de leeromgeving op de school, om op die wijze de kwaliteit van het werkplekleren te verzekeren.

De opleiding bedient verschillende doelgroepen en slaagt erin om de varianten en studieroutes af te stemmen op het instroomniveau van de verschillende doelgroepen. De opleiding besteedt veel aandacht aan het informeren van studiekeizers en zorgt voor een passende match tussen student en opleiding(svariant).

De inrichting van de flexibele duale variant maakt leerwegaafhankelijk onderwijs mogelijk. Studenten stellen onder begeleiding van een leercoach een persoonlijk leerplan op om de leeruitkomsten te behalen, met gebruik van individuele, passende leeractiviteiten. De werkgever is betrokken bij het maken van concrete afspraken over de invulling van de persoonlijke leerroute van de student en dit wordt vastgelegd in een tripartite overeenkomst.

Personeel

De opleiding ontvangt voor standaard 6 het oordeel voldoet.

De opleiding beschikt over een enthousiast en deskundig team van docenten, instituutsopleiders en werkplekopleiders. Studenten zijn positief over hun docenten en roemen hun deskundigheid, betrokkenheid en de korte lijntjes die ze met hen hebben. De opleiding heeft heldere formele kaders voor professionalisering. De vele ontwikkelingen in de opleiding vragen om voortdurende professionalisering, bijvoorbeeld ten aanzien van het werken met leeruitkomsten. De opleiding heeft daar aandacht voor en werkt aan een gezamenlijk trainingsaanbod voor docenten, praktijkopleiders, instituutsopleiders en schoolopleiders.

Voorzieningen en begeleiding

De opleiding ontvangt voor de standaarden 7 en 8 het oordeel voldoet.

De huisvesting en materiële voorzieningen zijn op orde. De opleiding heeft een adequaat ingerichte digitale leeromgeving waarmee onderwijs op afstand gefaciliteerd wordt. De opleiding heeft recent geïnvesteerd in de integratie van de verschillende digitale componenten en komt hiermee tegemoet aan een wens van de studenten tot eenduidigheid van de informatievoorziening.

De opleiding slaagt er in om de begeleiding af te stemmen op de doelgroepen van de verschillende studieroutes. De studieloopbaanbegeleiders (voltijd en deeltijd) en de leercoaches (flexibele duale variant) spelen een belangrijke rol in de binding van studenten met de opleiding. Bij verdere flexibilisering van het onderwijs wordt de rol van de studieloopbaanbegeleiders en leercoaches volgens het panel nog belangrijker. Het panel adviseert daarom om blijvende aandacht te besteden aan de professionalisering van (meer) leercoaches en studieloopbaanbegeleiders, gericht op het begeleiden van studenten bij het inrichten van persoonlijke leerroutes. Het panel raadt de opleiding aan om ook de praktijkbegeleiders, instituutsopleiders en schoolopleiders op dit gebied te professionaliseren.

De begeleiding van het praktijkleren verdient verdere stroomlijning. Het panel onderschrijft de stappen die de opleiding hier reeds in heeft gezet en moedigt de opleiding aan om hier blijvend in te investeren en aandacht te geven aan de relatie tussen de opleiding en praktijkbegeleiders en de informatievoorziening aan praktijkbegeleiders, met name bij de losse scholen.

De stroomlijning van de studiehandleidingen is een belangrijke stap in de verbetering van de informatievoorziening. Ook de afstemming van de verschillende informatiesystemen draagt bij aan eenduidige informatievoorziening. Het panel moedigt de opleiding aan om de ingezette koers door te zetten en studenten te blijven betrekken bij de verdere stroomlijning van de informatievoorziening.

Kwaliteitszorg

De opleiding ontvangt voor standaard 9 het oordeel voldoet.

De opleiding heeft een helder kwaliteitsbeleid en een planmatig ingerichte kwaliteitszorgcyclus. De opleiding verzamelt veel kwantitatieve en kwalitatieve informatie en feedback en gebruikt dit om het onderwijs gericht te verbeteren. Studenten zijn tevreden over de manier waarop de

opleiding als geheel, maar ook docenten, opvolging geven aan evaluaties en feedback. De organisatiestructuur biedt voldoende mogelijkheden voor locatie-overstijgende formele en informele uitwisseling. Het panel heeft het beeld gekregen van een reflectieve opleiding die zich kenmerkt door een grote leerbereidheid. De aanstelling van studentadviseurs bevestigt dit beeld en toont aan dat de opleiding studenten als *learning partners* betreft in het verbeterproces.

Toetsing

De opleiding ontvangt voor de standaard 10 het oordeel voldoet.

De opleiding heeft een adequaat systeem van toetsen. De kwaliteitsborging van de toetsing is op orde en er vindt structurele afstemming plaats tussen de examencommissie, management en curriculumcommissie. De toetsen zijn zo opgesteld dat studenten in staat worden gesteld om hun kennis en bekwaamheden op het juiste niveau aan te tonen. Bij de kennistoetsen is de koppeling tussen de beoogde leerresultaten en de landelijke kennisbases inzichtelijk. Bij de beroepsproducten is explicitering van deze koppeling nog nodig.

De opleiding heeft een uitgewerkte beoordelingssystematiek, maar de beoordelingen van studentproducten zijn nog niet altijd even herleidbaar en transparant. Het panel beveelt de opleiding aan om kritisch te kijken naar de beoordelingsformulieren en om na te gaan of voor alle beoordelaars duidelijk is wat onder de beoordelingscriteria wordt verstaan, welke niveaus daarin worden onderscheiden en hoe die zich karakteriseren. Ook vindt het panel het raadzaam om te kalibreren op welke wijze beoordelingen per criterium tot stand komen.

De fasetoetsen maken leerwegaafhankelijk toetsen van eenheden van leeruitkomsten mogelijk in de flexibele duale variant. De inrichting van de toetsen past bij het flexibele karakter van deze variant. Het valideren van bewijsmateriaal van studenten bevindt zich nog in een pril stadium en kan verder uitgewerkt worden door met alle betrokken examinatoren ervaringen uit te wisselen en te werken aan een gedeeld kader.

Gerealiseerde leerresultaten

De opleiding ontvangt voor de standaard 11 het oordeel voldoet.

De eindwerken laten zien dat studenten op passend niveau afstuderen en de beoogde leerresultaten bereiken. De opleiding levert startbekwame leraren op, die direct aan de slag kunnen in het basisonderwijs. De startbekwaamheidsdossiers tonen de ontwikkeling van de studenten op de verschillende beroepstaken tot startbekwame en reflectieve professionals.

De afstudeeronderzoeken zijn van het juiste niveau en vormen een duidelijke sluitsteen van de onderzoekslijn. De onderzoeksonderwerpen passen bij het beroep van leraar basisonderwijs en zijn afgestemd op relevante vragen uit het werkveld. De komst van een nieuw opleidingsprofiel geeft volgens het panel aanleiding om te onderzoeken of de inrichting van het afstuderen hier nog voldoende op aansluit. Het panel raadt de opleiding aan om de toetsing van het onderzoekend vermogen te verbinden aan de andere beroepstaken en om toe te werken naar een afstudeerwerk waarin alle beroepstaken getoetst worden op eindniveau.

De tussenproducten van studenten in de flexibele duale opleidingsvariant zijn relevant en van passend niveau. De producten laten zien dat studenten de leeruitkomsten behalen. Dit geeft het

panel vertrouwen dat studenten na het behalen van alle leeruitkomsten zich tot startbekwaam leraar basisonderwijs zullen hebben ontwikkeld.

Inhoudsopgave

Samenvatting	3
Schets van de opleiding	11
Standaard 1 Beoogde leerresultaten	15
Standaard 2 Oriëntatie	19
Standaard 3 Inhoud	22
Standaard 4 Leeromgeving	25
Standaard 5 Instroom	31
Standaard 6 Personeel	33
Standaard 7 Voorzieningen	35
Standaard 8 Begeleiding	37
Standaard 9 Kwaliteitszorg	40
Standaard 10 Toetsing	42
Standaard 11 Gerealiseerde leerresultaten	46
Eindoordeel over de opleiding	49
Aanbevelingen	50
Bijlagen	53
Bijlage 1 Bezoekprogramma	54
Bijlage 2 Bestudeerde documenten	59
Curriculumoverzichten	62

Inleiding

Dit visitatierapport bevat de beoordeling van de bestaande bachelor Opleiding tot leraar Basisonderwijs van Hogeschool Inholland. Het visitatiepanel van NQA dat de beoordeling heeft uitgevoerd, is samengesteld door NQA, in opdracht van Hogeschool Inholland en in overleg met de opleiding. Voorafgaand aan de visitatie heeft de NVAO het panel goedgekeurd.

Het rapport beschrijft de bevindingen, overwegingen en conclusies van het panel. Ook bevat het enkele aanbevelingen voor de opleiding. Het rapport is opgesteld conform het *Beoordelingskader accreditatiestelsel hoger onderwijs* van de NVAO (2018), het protocol *Beoordeling bestaande experimenten leeruitkomsten* van de NVAO (2017) en de *NQA Handleiding Opleidingsvisitaties Hoger Onderwijs 2020 Uitgebreide Opleidingsbeoordeling*.

De visitatie heeft plaatsgevonden op 17 september 2020, 5 oktober 2020 en 6 oktober 2020
Het visitatiepanel bestond uit:

dr. P.P.M. Hennissen (voorzitter, domeindeskundige)
dr. J.J.M. Geldens (domeindeskundige)
dr. T.M.M.L. van Schilt-Mol (domeindeskundige)
C.M.G.W. Boom-Kempkens (studentlid)

W. Rowaan MA, auditor van NQA, trad op als auditor van het panel.

De opleiding maakt onderdeel uit van een visitatiegroep (HBO Pabo groep Midden). Afstemming tussen alle deelpanels heeft allereerst plaatsgevonden door de instructie die de panelleden krijgen met betrekking tot het beoordelingskader. Daaraan voorafgaand is de afstemming geborgd door overlap in de bezetting tussen alle deelpanels. Daarnaast is, rekening houdend met het feit dat elke opleidingsbeoordeling een individuele beoordeling betreft, vanuit de overlap in de bezetting, waar relevant, voortschrijdend gereflecteerd op vorige bezoeken binnen deze visitatiegroep. Verder wordt de afstemming tussen de panels geborgd door de ondersteuning van zo veel mogelijk dezelfde secretaris vanuit NQA en andere evaluatiebureaus en door de inzet van getrainde voorzitters.

Werkwijze panel en procesverloop

Voor de opleidingsbeoordeling heeft de opleiding een zelfevaluatie en bijlagen ter beschikking gesteld aan het panel. Voor de beoordeling van de gerealiseerde leerresultaten heeft het panel twintig afstudeerdossiers van recent afgestudeerden bestudeerd. Deze twintig dossiers zijn geselecteerd op basis van een groslijst van alumni van de afgelopen twee jaar. Bij de selectie is rekening gehouden met variatie in studentwaardering, opleidingsvarianten, locaties en studieroutes (zie bijlage 2). Van de flexibele (duale) variant waren ten tijde van de visitatie nog geen afgestudeerden. Het panel heeft tussenproducten van negen studenten bekeken.

Vanwege de Covid-19 crisis en de daaruit volgende overheidsbeperkingen, heeft het visitatiebezoek gedeeltelijk fysiek en gedeeltelijk online plaatsgevonden via de applicatie van Microsoft Teams. De opleiding heeft in samenspraak met het panel een gespreksprogramma opgesteld. Op donderdag 17 september 2020 vond een agenderende audit plaats op de opleidingslocatie in Den Haag. De agenderende audit bestond uit een besloten vooroverleg van

het panel, een kennismaking met de (digitale) leeromgeving en twee verkennende gesprekken met de opleiding. De online visitatiegesprekken vonden plaats op 5 en 6 oktober 2020. Op 8 oktober 2020 vond een online ontwikkelgesprek plaats.

Tijdens het vooroverleg zijn de panelleden geïnstrueerd over de werkwijze van NQA en de inhoud van de NVAO-kaders en zijn voorlopige bevindingen besproken. Aansluitend aan dit vooroverleg heeft het panel twee verkennende gesprekken met de opleiding gevoerd. Het doel van deze gesprekken was een eerste kennismaking van het panel met de opleiding en het geven van focus aan de gesprekken op 5 en 6 oktober. Zowel tijdens het vooroverleg als de online gesprekken zijn bevindingen voortdurend gedeeld binnen het panel. Tijdens het online visitatiebezoek heeft het panel gesproken met diverse stakeholders van de opleiding, waaronder studenten, docenten (examinatoren) en vertegenwoordigers van het werkveld (zie bijlage 1). Aan het einde van de tweede online bezochtdag heeft het panel alle verkregen informatie verwerkt tot een totaalbeeld en tot een beargumenteerd oordeel. Tijdens een afsluitende mondelinge terugkoppeling heeft de voorzitter van het panel het eindoordeel en belangrijke bevindingen medegedeeld aan de opleiding. Medewerkers en studenten van de opleiding zijn in de gelegenheid gesteld om het panel (via e-mail) te benaderen buiten de bezochtdag om (inloopspreekuur). Hiervan is geen gebruik gemaakt.

Na het visitatiebezoek heeft de secretaris een conceptrapportage opgesteld, die is voorgelegd aan het panel. Met de input van de panelleden is een tweede concept opgesteld, dat ter controle op feitelijke onjuistheden is voorgelegd bij de opleiding. De panelleden hebben kennis genomen van de reactie van de opleiding en waar nodig zijn aanpassingen doorgevoerd. Vervolgens is het rapport definitief vastgesteld. Met alle (mondeling en schriftelijk) verstrekte informatie heeft het panel tot een weloverwogen oordeel kunnen komen.

Het visitatiepanel verklaart dat de beoordeling van de opleiding in onafhankelijkheid heeft plaatsgevonden.

Utrecht, december 2020

Panelvoorzitter

dr. P.P.M. Hennissen

Auditor

W. Rowaan MA

Schets van de opleiding

De hbo-bachelor Opleiding tot leraar Basisonderwijs is onderdeel van het domein Onderwijs & Innovatie, één van de zes domeinen van Hogeschool Inholland. De opleiding wordt aangeboden op vijf locaties: Alkmaar, Den Haag, Dordrecht, Haarlem en Rotterdam. De opleiding kent drie varianten: voltijd, deeltijd en duaal. Daarbinnen werkt de opleiding met verschillende studieroutes.

Het domein Onderwijs & Innovatie wordt aangestuurd door een domeinmanagementteam, bestaande uit de opleidingsmanagers van de vijf locaties, de domeindirecteur, de manager Expertiseteam, de portefeuillehouder Onderzoek en de controller. Alle managers hebben één of meerdere portefeuilles, waarmee zij gezamenlijk de verantwoordelijkheid voor de opleiding dragen.

Binnen het domein Onderwijs & Innovatie zijn tevens de master Leren & Innoveren, master Educational Leadership, ad Pedagogisch Educatief Professional (TNO in aanvraag) en zestien tweedegraadslerarenopleidingen (in afbouw) gepositioneerd. Ook is de onderzoeksgroep Onderwijzen en Leren in Diversiteit aan het domein verbonden. Hierbinnen vindt onderzoek plaats langs drie onderzoeklijnen: De Pedagogische Opdracht, Teaching, Learning & Technology en Studiesucces.

Varianten en studieroutes

De voltijdvariant wordt op alle vijf locaties aangeboden. De opleiding kent naast het vierjarige voltijdprogramma (240 EC) ook een versnelde vwo-route (180 EC). Binnen de deeltijdvariant zijn er verschillende studieroutes die variëren in lengte, afhankelijk van de vooropleiding van de student: een vierjarig deeltijdprogramma (240 EC) en een versneld deeltijdprogramma (180 EC). Het deeltijdprogramma kan ook op afstand worden gevolgd (de Digi-Pabo) of in een blended vorm. De duale variant wordt aangeboden in Den Haag, Dordrecht, Haarlem en Rotterdam en wordt de 'flexibele pabo' genoemd. Vanaf 1 september 2020 wordt de flexibele pabo ook in Alkmaar aangeboden. Deze variant valt onder het experiment Leeruitkomsten.

Figuur 1 geeft een overzicht van de verschillende studieroutes per locatie en het aantal ingeschreven studenten in 2019-2020. In dat studiejaar namen in totaal 828 studenten deel aan de vierjarige voltijddopleiding en 20 studenten aan de vwo-route. In de vierjarige deeltijdvariant studeerden 378 studenten en de verkorte deeltijd werd gevolgd door 630 studenten. In de flexibele duale variant waren 415 studenten ingeschreven.

Locatie	Vorm	Aantal studenten
Alkmaar	Voltijd vierjarig	166
	Deeltijd vierjarig	114
	Vwo-route	20
	Verkorte deeltijd	52
	Totaal	352
Haarlem	Voltijd vierjarig	240
	Deeltijd vierjarig	84
	Flexibel/duaal	145
	Verkorte deeltijd	166
	Totaal	635
Den Haag	Voltijd vierjarig	115
	Deeltijd vierjarig	52
	Deeltijd vierjarig digi	63
	Flexibel/duaal	40
	Verkorte deeltijd	78
	Verkorte deeltijd digi	193
	Totaal	541
Rotterdam	Voltijd vierjarig	154
	Flexibel/duaal	145
	Verkorte deeltijd	71
	Totaal	370
Dordrecht	Voltijd vierjarig	153
	Verkorte deeltijd digi	70
	Deeltijd vierjarig blended (digi)	65
	Flexibel/duaal	85
	Totaal	373
Totaal		2271

Figuur 1: Aangeboden studieroutes per locatie en studentaantallen (2019-2020)

Ontwikkelingen in de opleiding sinds de vorige visitatie

In 2014 vond de vorige visitatie van de opleiding plaats. Het toenmalige visitatiepanel was positief over de kwaliteit van de opleiding. De opleiding kreeg een aantal verbeterpunten van het visitatiepanel mee en heeft op basis daarvan een aantal aanpassingen doorgevoerd. Het panel is van mening dat de opleiding de aanbevelingen adequaat heeft opgepakt en heeft gebruikt ter verdere verbetering van de opleiding. De belangrijkste punten waar de opleiding aan heeft gewerkt, zijn:

- Versterking van de onderzoeksleerlijn: de opleiding heeft de onderzoeksleerlijn verder uitgewerkt om deze beter in het curriculum te verankeren. (zie standaard 2)
- Bandbreedte betreffende de kwaliteit docenten: de opleiding heeft in de kwaliteit van het docententeam geïnvesteerd door middel van verschillende professionaliseringstrajecten (zie standaard 6).
- Positie en functie van de curriculumcommissie in de opleiding: de curriculumcommissie is zich meer gaan richten op de innovatie van het programma in plaats van de inhoud van de leerlijnen van de schoolvakken. De opleiding is in 2018-2019 gestart met een voorzittersoverleg om de afstemming tussen de curriculumcommissie, opleidingscommissie, examencommissie en het management te borgen.

De recente ervaringen met het ontwikkelen van een flexibele variant heeft invloed op het denken in de opleiding over de inrichting van de andere varianten. De opleiding wil voor alle varianten en studieroutes toe naar meer flexibilisering van het onderwijs, bijvoorbeeld door te toetsen op leeruitkomstniveau en meer gepersonaliseerd onderwijs aan te bieden. In september 2020 heeft de opleiding een nieuw opleidingsprofiel in gebruik genomen en is de opleiding voor alle varianten met leeruitkomsten gaan werken.

Leeswijzer

In het vervolg van deze rapportage beschrijft het panel zijn bevindingen, overwegingen en conclusies. De rapportage beschrijft generiek wat voor alle varianten, studieroutes en locaties geldt en geeft waar nodig en relevant specifieke informatie per variant, studieroute of locatie. Aan het einde van de rapportage geeft het panel enkele aanbevelingen aan de opleiding.

Tabel administratieve gegevens

Naam opleiding in CROHO	B Opleiding tot leraar basisonderwijs
Type en soort	hbo; bachelor
Variant	Voltijd (inclusief een versneld traject) Deeltijd (inclusief een versneld traject) Duaal (flexibel onderwijs)
Sector	Onderwijs
Graad	Bachelor of Education
Studielast	240 EC en 180 EC (versneld traject)
Afstudeerspecialisatie(s)	Jonge kind en Oudere kind
Locatie(s)	Alkmaar, Den Haag, Dordrecht, Haarlem en Rotterdam
Onderwijstaal	Nederlands
ISAT code CROHO	34808
Financiering	Bekostigd
Visitatiegroep	Pabo groep Midden
Inleverdatum	31-10-2021

Standaard 1

Beoogde leerresultaten

De beoogde leerresultaten passen bij het niveau en de oriëntatie van de opleiding en zijn afgestemd op de verwachtingen van het beroepenveld, het vakgebied en op internationale eisen.

Conclusie

De opleiding **voldoet** aan de basiskwaliteit voor deze standaard, voor zowel de voltijd-, deeltijd- als (flexibele) duale variant.

De beoogde leerresultaten zijn gebaseerd op de landelijke bekwaamheidseisen en kennisbases voor de leraar primair onderwijs en gerelateerd aan de Dublin-descriptoren. De opleiding heeft deze bekwaamheidseisen verder uitgewerkt in beroepstaken. In het opleidingsprofiel zijn de beroepstaken voor elke fase uitgewerkt in leeruitkomsten en vervolgens uitgewerkt in prestatie-indicatoren. Het panel vindt het (internationale) hbo-niveau en de beroeps- en praktijkgerichte oriëntatie van de opleiding voldoende aangetoond. De opleiding heeft de behoeften van het werkveld adequaat geïncorporeerd in de beoogde leerresultaten en houdt voeling met ontwikkelingen in de praktijk en de samenleving. De samenwerkingsverbanden met basisscholen bieden een stevige basis voor het gezamenlijk opleiden van leraren basisonderwijs.

De opleiding heeft een duidelijke visie op flexibilisering van het onderwijs en streeft naar flexibilisering van alle opleidingsvarianten. Ze legt hierbij de verbinding tussen flexibilisering en gepersonaliseerd leren: het op maat kunnen begeleiden van studenten. De gekozen leeruitkomsten stellen studenten in staat om een persoonlijke leerroute te bepalen en bieden heldere kaders voor de beoordeling van leerwegaafhankelijke toetsing. De leeruitkomsten kunnen verder aangescherpt worden om de bruikbaarheid van de leeruitkomsten voor leerwegaafhankelijk toetsen te vergroten.

Onderbouwing

Missie en onderwijsconcept

De missie van het domein Onderwijs & Innovatie is gebaseerd op het instellingsplan 2016-2020 van Inholland: "Het domein Onderwijs & Innovatie wil bijdragen aan de duurzame persoonlijke ontwikkeling van leraren en aan de maatschappelijke ontwikkeling van het onderwijs als geheel". Op basis van deze visie heeft de opleiding een onderwijsconcept ontwikkeld, uitgaand van vijf kenmerken:

- Werken vanuit beroepstaken
- Gepersonaliseerd leren, flexibiliteit
- Boeien en binden van de student, verbondenheid
- Samen opleiden en leren
- Een leven lang leren en blijvend onderzoeken

Beoogde leerresultaten

De opleiding baseert zich op de landelijke bekwaamheidseisen en kennisbases voor de leraar primair onderwijs (vastgesteld in 2017 door Vereniging Hogescholen); de vakinhoudelijke bekwaamheid, de vakdidactische bekwaamheid en de pedagogische bekwaamheid. De opleiding heeft deze bekwaamheidseisen in het opleidingsprofiel geconcretiseerd in zes beroepstaken:

1. Verzorgen van onderwijs
2. Begeleiden van leerlingen
3. Ontwerpen van onderwijs
4. Samenwerken met collega's, ouders en externen
5. Onderzoeken van de onderwijspraktijk
6. Een leven lang leren

Het primaire proces gericht op het ontwerpen en verzorgen van onderwijs en het begeleiden van leerlingen staat centraal, zoals te zien is in onderstaand cirkeldiagram. De beroepstaken gericht op samenwerken, onderzoeken en een leven lang leren staan daaromheen, omdat een leraar deze nodig heeft om de pedagogische opdracht te kunnen vervullen.

De opleiding is opgedeeld in drie fasen: beroepsgeschikt (voltijd/deeltijd: jaar 1; flexibel dual: fase 1), professionaliseringsbekwaam (voltijd/deeltijd: jaar 2 en 3; flexibel dual: fase 2) en startbekwaam (voltijd/deeltijd: jaar 3 en 4; flexibel dual: fase 3). Deze fasen kennen een opbouw (van beroepsgeschikt, via professionaliseringsbekwaam, naar startbekwaam) in de mate van zelfstandigheid en verantwoordelijkheid, mate van complexiteit van de context en mate van volledigheid van de handeling. In het opleidingsprofiel zijn de beroepstaken voor elke fase uitgewerkt in leeruitkomsten en vervolgens in prestatie-indicatoren. Het panel constateert aan de hand van de Onderwijs- en Examenregeling en het Toetsplan dat de beoogde leerresultaten gerelateerd zijn aan de Dublin-descriptoren en de algemene eindkwalificaties van een hbo-bachelor (EQF-niveau 6).

Figuur 2: beroepsprofiel tot september 2020

De flexibele pabo werkt met eenheden van leeruitkomsten van maximaal 30 EC waarin beroepstaken uit het opleidingsprofiel op het hoogste niveau geïntegreerd en/of in samenhang moeten worden aangetoond. De leeruitkomsten worden in de flexibele pabo als toetscriteria gebruikt. De gekozen leeruitkomsten stellen studenten in staat om een persoonlijke invulling aan hun leerroute te geven en bieden voldoende kaders voor de beoordeling van leerwegaafhankelijke toetsing. De grootte van de eenheden van de leeruitkomsten (15 of 30 EC) vindt het panel passend bij een flexibele opleiding.

Het panel vindt dat de leeruitkomsten nogal omvangrijk zijn qua tekst en denkt dat verdere aanscherping van de formulering de leeruitkomsten nog bruikbaar zou maken bij de beoordeling. Het panel raadt de opleiding aan om de leeruitkomsten nog eens kritisch te bekijken om te beoordelen of de leeruitkomsten het leerwegaafhankelijk toetsen nog sterker kunnen faciliteren. De vraag die daarbij volgens het panel centraal moet staan is: bevatten de leeruitkomsten voldoende (inhoudelijke) input om de student zich tot het gewenste niveau te laten ontwikkelen?

Met ingang van september 2020 werkt de opleiding met een herzien opleidingsprofiel en zijn alle opleidingsvarianten met leeruitkomsten gaan werken. Het aantal beroepstaken is in het nieuwe opleidingsprofiel gereduceerd tot vier beroepstaken:

1. (Vak)didactisch handelen
2. Pedagogisch handelen
3. Samenwerken met collega's, ouders en externen
4. De reflectieve professional

Figuur 3 toont het nieuwe opleidingsprofiel.

Figuur 3: beroepsprofiel vanaf september 2020

Een belangrijke aanpassing is de integratie van beroepstaak 5 (onderzoeken van de onderwijspraktijk) en beroepstaak 6 (een leven lang leren) uit het voorgaande opleidingsprofiel, op basis van input vanuit het lectoraat De Pedagogische Opdracht. Met de nieuwe beroepstaak 'de reflectieve professional' worden studenten opgeleid tot leraren die hun onderzoekend

vermogen kunnen gebruiken om professioneel te kunnen handelen in de brede schoolcontext. Het panel is enthousiast over deze keuze. De opleiding zet hiermee de ontwikkeling en het gebruik van het onderzoekend vermogen van studenten in hun latere beroepssituatie centraal, in plaats van het aanleren van losstaande, traditionele onderzoeksvaardigheden.

Het panel heeft met de opleiding gesproken over het nieuwe opleidingsprofiel en het werken met leeruitkomsten in alle varianten. Het panel constateert dat de uitwerking van het nieuwe opleidingsprofiel in het curriculum nog vorm moet krijgen. Ook zijn de voltijd- en deeltijdvariant nog maar zeer recent gestart met het werken met leeruitkomsten in plaats van leerdoelen. Het panel ondersteunt de opleiding in deze ontwikkelingen, maar merkt op dat nog investeringen nodig zijn om voor alle docenten en studenten helder te krijgen wat het werken met leeruitkomsten inhoudt. Het panel heeft op basis van de gesprekken vertrouwen dat de opleiding de veranderingen op doordachte wijze aanpakt en hierover constructief overleg voert over de locaties en varianten heen. Het panel moedigt de opleiding aan om in dit proces ook samen met het werkveld en studenten op te trekken.

Samen opleiden

Samen opleiden betekent voor Pabo Inholland dat de verantwoordelijkheid voor het opleiden van leraren basisonderwijs gedeeld wordt in een partnerschap tussen student, werkplek en docent. Om dit te kunnen bereiken, werkt de opleiding samen met scholen uit de verschillende regio's. De opleiding onderscheidt drie vormen van samenwerking:

- Samenwerking in gesubsidieerde opleidingsscholen;
- Samenwerking met scholen waarmee de opleiding een Opleiden-in-de-school-overeenkomst (OidS) heeft;
- Samenwerking met losse scholen.

Er zijn momenteel twee gesubsidieerde opleidingsscholen, in Rotterdam en Den Haag. De opleidingslocatie Dordrecht is aangesloten bij de opleidingsschool in Rotterdam. Ten tijde van de visitatie werkten de locaties Alkmaar en Haarlem aan het indienen van een subsidieaanvraag voor een opleidingsschool. Het samen opleiden krijgt vooral vorm binnen de opleidingsscholen, bijvoorbeeld in gezamenlijke praktijkateliers en learning labs. Het samen begeleiden en beoordelen gebeurt in zowel de opleidingsscholen als OidS-scholen. De opleiding heeft als ambitie om de komende jaren te investeren in samen opleiden en samen professionaliseren met de opleidingsscholen en de OidS-scholen. Het panel vindt dit belangrijk en ziet dit als een noodzakelijke stap in de ontwikkeling van het samen opleiden om de kwaliteit van het werkplekleren te kunnen verzekeren (zie verder standaard 4).

De samenwerking die plaatsvindt binnen de opleidingsscholen en met de OidS-scholen betekent feitelijk dat er structurele afstemming met het regionale werkveld plaatsvindt. De opleiding heeft tevens een Raad van Advies, waarmee ontwikkelingen in het opleidingsprofiel en curriculum worden besproken. Ook de opleidingsscholen worden bij deze gesprekken betrokken. Daarnaast gebruikt elke locatie de contacten met de OidS-scholen om het aangeboden onderwijs aan te laten sluiten op regionale behoeften. Het panel vindt dat de opleiding de afstemming met het werkveld op orde heeft.

Standaard 2

Oriëntatie

Het programma maakt het mogelijk om passende (professionele of academische) onderzoeks- en beroepsvaardigheden te realiseren.

Conclusie

De opleiding **voldoet** aan de basiskwaliteit voor deze standaard, voor zowel de voltijd-, deeltijd- als (flexibele) duale variant.

Het samen opleiden vormt de basis voor een curriculum met een duidelijke beroeps- en praktijkgerichte invulling. Studenten krijgen vanaf de eerste dag van de opleiding veel ruimte en mogelijkheden om praktijkervaring op te doen en beroepsvaardigheden te oefenen en te ontwikkelen. Het panel ondersteunt de ambitie van de opleiding om binnen het samen opleiden toe te werken naar verdere integratie van het praktijkleren en de andere leerlijnen.

De ontwikkeling van het onderzoekend vermogen is ingebed in het programma in de thema- en onderzoeksleerlijn (voltijd/deeltijd) en onderzoeksleerlijn (flexibele pabo). De samenwerking met de lectoraten is van meerwaarde voor de invulling en kwaliteitsborging van de onderzoeksleerlijn in het curriculum. Het panel is positief over de ontwikkeling om het onderzoekend vermogen meer toe te spitsen op specifieke onderzoeksvaardigheden die relevant zijn voor de toekomstige leraar basisonderwijs.

Onderbouwing

De opleiding is gericht op het ontwikkelen van competenties waarmee studenten hun vermogen ontwikkelen om effectief handelend op te treden in de complexe beroepspraktijk. Het curriculum van de voltijd- en deeltijdopleiding is opgebouwd rondom drie leerlijnen: de vakinhoudelijke leerlijn, de thema- en onderzoeksleerlijn en de praktijk-/studieloopbaan- (slb) leerlijn. Het curriculum van de flexibele duale variant is opgebouwd aan de hand van een conceptuele leerlijn, een onderzoeksleerlijn en een integratieve leerlijn.

Beroepsvaardigheden

Het praktijkleren is onderdeel van alle studiefases in alle opleidingsvarianten en studieroutes. In het praktijkgedeelte krijgt het 'samen opleiden' vorm: de verantwoordelijkheid voor opleiden (in ontwerp, uitvoering, evaluatie, onderzoek en professionaliseren) wordt gedeeld in een partnerschap tussen student, docent en werkplek. De student werkt in de praktijk- en slb-lijn (voltijd en deeltijd) gericht aan de eigen ontwikkeling als professional door middel van een plan van aanpak en het bijhouden van een portfolio. De student werkt op het instituut ook aan beroepsvaardigheden, bijvoorbeeld via vaardigheidstrainingen en werkcolleges op het gebied van schrijven, logopedie, professionele geletterdheid en gecijferdheid.

Studenten werken in het praktijkleren aan beroepsproducten en leerwerktaken, die een uitwerking zijn van de beroepstaken. De taken in het praktijkleren kennen een opbouw in complexiteit en zelfstandigheid, die loopt van het niveau van beroepsgeschikt, via het niveau professionaleringsbekwaam naar startbekwaam. In het afrondende praktijkgedeelte staat de

student zelfstandig voor de klas en toont de student aan een startbekwame leraar basisonderwijs te zijn die de verschillende beroepstaken zelfstandig uit kan voeren.

In de flexibele variant vindt het praktijkleren plaats binnen de integratieve lijn. Studenten werken op hun eigen werkplek aan beroepsproducten of vakdidactische producten om leeruitkomsten aan te tonen. De invulling hiervan wordt zoveel mogelijk open gelaten, zodat studenten hun leerproces kunnen afstemmen op hun werkplek, voorkennis en eigen leerbehoeften.

De opleiding ambieert om binnen het samen opleiden toe te werken naar verdere integratie van het praktijkleren en de andere leerlijnen, in alle opleidingsvarianten. Het panel onderschrijft deze ambitie en vindt dat met name de koppeling tussen vakinhoudelijke leerlijn met de werkplek nog duidelijker gelegd kan worden.

Onderzoeksvaardigheden

In de thema- en onderzoeksleerlijn (voltijd/deeltijd) en de onderzoeksleerlijn (flexibele pabo) werken studenten aan onderwijskundige en pedagogische vraagstukken binnen verschillende thema's. Studenten doen kennis en vaardigheden op om deze vraagstukken onderzoeksmatig te kunnen beantwoorden. Ze werken hierbij in teams samen met medestudenten onder begeleiding van een werkgroepdocent. Binnen de thema's voeren studenten praktijkgericht onderzoek uit ter voorbereiding op het zelfstandig opzetten en uitvoeren van een praktijkgericht afstudeeronderzoek.

De opleiding werkt nauw samen met de onderzoeksgroep Onderwijzen en Leren in Diversiteit, die ook deel uitmaakt van het domein Onderwijs & Innovatie van Inholland. Het onderzoek vindt plaats binnen drie onderzoekslijnen: De Pedagogische Opdracht, Studiesucces en Teaching, Learning & Technology. Zeven docenten van de Opleiding tot leraar Basisonderwijs zijn verbonden aan een lectoraat. Deze docenten zijn betrokken bij het ontwikkelen van de onderzoeksleerlijn in het curriculum en beoordelen het onderzoeksplan van de afstuderende studenten. Eén van de lectoren ondersteunt hen hierbij. Het panel constateert dat de kwaliteit van de onderzoeksleerlijn op deze manier goed geborgd wordt in het curriculum. Hiermee geeft de opleiding opvolging aan één van de aanbevelingen vanuit de vorige visitatie.

De opleiding is voornemens om het onderzoekend vermogen gericht in te vullen met specifieke onderzoeksvaardigheden die relevant zijn voor de toekomstige leraar basisonderwijs, in plaats van meer generieke onderzoeksvaardigheden. Het panel vindt dit een goede ontwikkeling en constateert dat de opleiding hiermee antwoord geeft op de vraag uit het externe *Review Afstudeeronderzoeken* (2016) of de inrichting van het (afstudeer)onderzoek wel passend was voor het beroep van leerkracht in het basisonderwijs.

De opleiding ambieert om duurzame kenniswerkplaatsen te ontwikkelen waarin lectoren, studenten, docenten en leraren basisonderwijs gezamenlijk onderzoek kunnen uitoefenen. Dit zou volgens het panel een goede stap zijn om interdisciplinaire samenwerking en gezamenlijk onderzoek te stimuleren, en past bij het streven om het onderzoekend vermogen gericht invulling te geven. Het panel geeft de opleiding mee om zich te focussen op onderzoeksonderwerpen die gebruikt kunnen worden om het curriculum verder te ontwikkelen en die ook direct van meerwaarde zijn voor de onderwijspraktijk op de basisscholen.

Internationale vaardigheden

De opleiding besteedt aandacht aan het voorbereiden van studenten op een internationale en multiculturele samenleving en arbeidsmarkt. Het uitgangspunt is om studenten op te leiden tot wereldburgers die als leraar basisonderwijs kunnen bijdragen aan een diverse samenleving. Alle studenten doen binnen de module Cross Cultural Experience internationale ervaring op door deelname aan een studiereis en/of een international week. Daarnaast kunnen studenten in het buitenland studeren in het kader van hun profilering (15 of 30 EC) of het internationale keuzeonderwijspakket IDEA Full Colour (15 EC) volgen. Het panel vindt dat de aandacht voor internationalisering in het curriculum past bij de vaardigheden en kennis die een leraar basisonderwijs nodig heeft.

Standaard 3   Inhoud

De inhoud van het programma biedt studenten de mogelijkheid om de beoogde leerresultaten te bereiken.

Conclusie

De opleiding **voldoet** aan de basiskwaliteit voor deze standaard, voor zowel de voltijd-, deeltijd- als (flexibele) duale variant.

De drie leerlijnen zijn herkenbaar in alle varianten en studieroutes van de opleiding en dekken gezamenlijk de beoogde leerresultaten af. Het panel constateert dat de studenten binnen de drie leerlijnen relevante kennis en vaardigheden opdoen voor het beroep van basisonderwijs. De landelijke kennisbases vormen de basis voor de vakinhoudelijke leerlijn en komen ook terug in de thema- en onderzoekslernlijn. Op het niveau van de onderwijseenheden kan een explicietere koppeling gemaakt worden met de landelijke kennisbases. De samenhang in het programma en de afstemming tussen de locaties en verschillende varianten wordt geborgd via de locatie-overstijgende curriculumcommissie en verschillende werkgroepen. De inhoud van het programma is volgens het panel actueel en draagt bij aan het opleiden van 'de leraar van nu'.

In de flexibele duale variant stellen studenten een persoonlijke leerroute op met leeractiviteiten die aansluiten op de leeruitkomsten. De opleiding maakt daardoor een leerwegaafhankelijk onderwijsprogramma mogelijk.

Onderbouwing

Vertaling van de beoogde leerresultaten naar het curriculum

De opbouw en onderwijseenheden van alle leerlijnen zijn voor elke variant van de opleiding uitgewerkt in een zogenaamd macrorooster. De opleiding heeft daarnaast voor de verschillende studieroutes binnen de voltijd- en deeltijdvariant een dekkingsmatrix opgesteld waarin de onderwijseenheden gerelateerd worden aan de leeruitkomsten en prestatie-indicatoren uit het opleidingsprofiel. In de vwo-route en verkorte deeltijd is het programma gecomprimeerd, maar studenten moeten aan dezelfde leeruitkomsten voldoen en de inhoud van het curriculum is grotendeels gelijk aan dat van de reguliere studieroutes. Voor de flexibele duale variant is een conversietabel opgesteld waarin de eenheden van leeruitkomsten per fase gerelateerd zijn aan de onderwijseenheden van het voltijdprogramma. Het panel constateert aan de hand van de macroroosters en dekkingsmatrices dat de leerlijnen herkenbaar terugkomen in alle varianten en studieroutes van de opleiding en gezamenlijk het geheel aan beoogde leerresultaten afdekken. Dit geldt zowel voor de reguliere als voor de versnelde studieroutes.

Het panel maakt uit de documentatie en uit de gesprekken op dat de afstemming tussen de locaties en verschillende opleidingsvarianten en studieroutes over de inhoud van het curriculum geborgd is. De curriculumcommissie werkt locatie-overstijgend en bewaakt de samenhang van het curriculum, signaleert mogelijkheden tot verbeteringen en adviseert over innovaties in het curriculum. Ook de vakgroepen werken locatie-overstijgend. Binnen deze vakgroepen vindt afstemming van een vakinhoudelijke leerlijn plaats. Elke onderwijseenheid binnen een leerlijn heeft een eigenaar die de inhoud beheert voor alle documentaties. Daarnaast zijn er locatie-

overstijgende werkgroepen voor de verkorte deeltijd en vwo-route en een locatie-overstijgende projectgroep voor flexibele variant om voor afstemming van de inhoud en uitvoering van deze studieroutes te zorgen.

Inhoud van de leerlijnen

Het programma van de voltijd- en deeltijdvariant is gelijk opgebouwd. In de vakinhoudelijke leerlijn verwerven studenten kennis en vaardigheden in de vak- en vormingsgebieden waarin de student onderwijs moet kunnen verzorgen als leraar basisonderwijs. De vakinhoudelijke leerlijn kent de volgende vakken: taal (Nederlands, Engels, logopedie en schrijven), rekenen-wiskunde, wereldoriëntatie, kunstzinnige oriëntatie, bewegingsonderwijs (inclusief motorische remedial teaching) en levensbeschouwing. Studenten doen basiskennis op over de vakgebieden en leren de kennis geïntegreerd toe te passen in de praktijk aan de hand van praktijkopdrachten.

Het panel constateert dat de inhoud van deze vakken aansluit bij de landelijk vastgestelde kennisbases voor de opleiding leraar basisonderwijs. In de studiehandleidingen van de onderwijseenheden zag het panel niet altijd een duidelijke lijn naar de landelijke kennisbases. De verschillende documenten en gesprekken hebben het panel duidelijk gemaakt dat de koppeling tussen onderwijseenheden en kennisbasis voldoende aanwezig is. Het panel raadt de opleiding aan om deze koppeling explicieter te beschrijven in de studiehandleidingen.

In de praktijk- en slb-lijn staat de ontwikkeling van de student tot professional centraal. In elke periode vindt praktijkonderwijs plaats op een basisschool. Studenten werken tijdens het praktijkleren aan leerwerktaken, waarmee zij leren om pedagogische en didactische vaardigheden in te zetten in de praktijk, bijvoorbeeld rondom effectieve leerkrachtcommunicatie of spelbegeleiding.

In de thema- en onderzoeksleerlijn werken studenten op een thematische wijze aan onderwijskundige en pedagogische vraagstukken. Binnen de thema's voeren studenten praktijkgericht onderzoek uit en ontwerpen ze onderwijs. Een voorbeeld is het thema 'omgaan met verschillen' in het eerste semester van jaar 3. Binnen dit thema werken studenten aan vier praktijkvraagstukken:

- Hoe breng ik de verschillen tussen de leerlingen in beeld
- Hoe stem ik het onderwijsaanbod af op de onderwijsbehoeften van de leerlingen?
- Hoe kunnen gedragsproblemen worden voorkomen (of aangepakt)?
- Hoe werk ik goed (handelingsgericht) samen met externe deskundigen?

De generieke kennisbasis is onderdeel van deze leerlijn en daarnaast staan verschillende kennisbases centraal in elk thema, zodat studenten samenhang leren zien tussen de verschillende schoolvakken en de onderwijskundige en pedagogische vragen en ontwikkelingen. In het thema 'Omgaan met verschillen' leren studenten bijvoorbeeld taal- en reken- en wiskundeonderwijs op maat te geven. Het panel is positief over de opzet van deze leerlijn en ziet hierin een mooie aanzet voor het meer stimuleren van een onderzoekende houding, in plaats van een focus op losstaande onderzoeksvaardigheden.

Keuzemogelijkheden

Studenten hebben verschillende keuzemogelijkheden in het programma waarmee ze zich kunnen profileren:

- Keuze voor een afstudeerrichting (het jonge kind of het oudere kind)
- Mogelijkheid voor een denominatiekeuze (protestants-christelijk, katholiek of openbaar onderwijs). Dit betreft extra-curriculair onderwijs.
- Keuzeonderwijs (verdieping of specialisatie in een specifiek schoolvak)
- Studeren in het buitenland
- Service Learning Credits: dit zijn keuzepunten ten behoeve van het ontwikkelen van de professionele identiteit. Studenten kunnen verschillende soorten activiteiten uitvoeren voor het behalen van keuzepunten (3 EC). Zo kunnen zij maatschappelijke activiteiten uitvoeren die gekoppeld zijn aan de opleiding of bijles verzorgen voor lagerejaars studenten.

De keuzemogelijkheden verschillen per studieroute. Voltijdstudenten, studenten uit de vwo-route en vierjarige deeltijdstudenten hebben alle keuzemogelijkheden. In de flexibele duale variant kiezen studenten een afstudeerrichting en volgen zij keuzeonderwijs. Omdat deze studenten bij aanvang van de opleiding al een werkplek hebben, is dit vaak bepalend voor de keuze voor een afstudeerrichting. Verkorte deeltijdstudenten kiezen een afstudeerrichting en kunnen vrijstelling verkrijgen voor het keuzeonderwijs.

Flexibele duale variant

Het programma van de flexibele pabo is opgebouwd aan de hand van drie leerlijnen: de integratieve lijn (fasetoetsing), conceptuele leerlijn (vakkenlijn-kennistoetsen) en de onderzoeklijn. Het panel constateert dat de inhoud van de leerlijnen grotendeels gelijk is aan de leerlijnen van de andere varianten. Het grootste verschil is dat kennis en vaardigheden van de studenten op een geïntegreerde manier getoetst worden in de fasetoetsen in plaats van via vastomlijnde opdrachten of toetsen. Voor de fasetoetsen leveren studenten een portfolio in waarin ze bewijsstukken aandragen voor de beheersing van de verschillende beroepstaken, op een niveau dat past bij de opleidingsfase waarin zij verkeren.

Elke student heeft een leercoach die helpt bij het opstellen van een persoonlijke leerroute. Studenten werken niet aan vastomlijnde beroepsproducten of vakdidactische producten, maar kiezen in overleg met hun leercoach en praktijkbegeleider passende leeractiviteiten om de verschillende leeruitkomsten aan te tonen. Het panel heeft een aantal leerplannen van flexibele duale studenten ingezien en constateert dat studenten concrete leeractiviteiten beschrijven om de leeruitkomsten aan te tonen. Voorbeelden hiervan zijn het ontwerpen en uitvoeren van een techniekles om de leeruitkomst technische vaardigheden aan te tonen en het voorbereiden van een cultureel uitje voor een klas als onderdeel van het portfolio kunstzinnige oriëntatie (fase 1B). Het panel constateert dat de leeractiviteiten aansluiten op de leeruitkomsten en studenten in staat stellen om de beoogde leerresultaten te behalen.

Standaard 4   Leeromgeving

De vormgeving van het programma zet aan tot studeren en biedt studenten de mogelijkheid om de beoogde leerresultaten te bereiken.

Conclusie

De opleiding **voldoet** aan de basiskwaliteit voor deze standaard, voor zowel de voltijd-, deeltijd- als (flexibele) duale variant.

Het panel constateert dat het didactische concept betekenisvol en activerend leren mogelijk maakt. De gekozen werkvormen ondersteunen studenten bij het verwerven en toepassen van de benodigde kennis en vaardigheden om de beroepstaken op steeds hoger niveau uit te voeren. Studenten worden gestimuleerd om hun eigen leerproces te sturen en krijgen daar voldoende mogelijkheden toe en begeleiding bij. De invulling daarvan verschilt per studieroute, sluit aan bij de verschillende doelgroepen en is gebaseerd op een integratie van het leren op de werkplek en het instituut.

Het panel vindt het sterk dat alle locaties een 'couleur locale' aanbrenge(n), door keuzes te maken in de uitvoering van het didactische concept of via een profilering als de 'gezonde pabo'. Locaties krijgen de ruimte om nieuwe werkvormen te ontwikkelen en zoeken daarin verbinding met het regionale werkveld, zoals de learning labs in Rotterdam. Deze werkvorm is volgens het panel een geslaagde uitwerking van het samen opleiden. Het panel moedigt de opleiding aan om ruim baan te blijven geven aan innovaties en initiatieven van de verschillende locaties.

Het samen opleiden biedt ruimte voor verdere versterking. De opleiding is zich daarvan bewust en werkt aan duidelijke verbeteringen, zoals de inrichting van de eigentijdse learning labs en structurele samenwerking met alle schoolbesturen uit de regio. De opleiding zoekt naar een verbinding tussen ruimte geven aan studenten om een school te kiezen en het werken met vaste opleidingsscholen. Het panel moedigt de opleiding aan om duidelijke keuzes te maken in het samen opleiden en om op basis van gericht beleid kwaliteitsafspraken te maken met alle scholen en samenwerkingsverbanden over de kwaliteit en de inrichting van de leeromgeving op de school, om op die wijze de kwaliteit van het werkpleklernen te verzekeren.

Onderbouwing

Didactisch concept

Het panel heeft in het document *Visie curriculum Pabo Inholland* gelezen dat de opleidingsdidactiek gestoeld is op acht kenmerken:

- Het leren van de student is uitgangspunt;
- De student leert aan de hand van beroepstaken, vraagstukken en dilemma's;
- Opbouw in complexiteit en verantwoordelijkheid;
- Integratie van leren op de werkplek en het instituut;
- Programma van toetsen geïntegreerd in het onderwijs;
- Feedback wordt gebruikt om het leren van de student actief te verbeteren;
- Actief leren;
- ICT wordt doelgericht geïntegreerd om het leerproces van studenten te ondersteunen.

Het didactische concept sluit volgens het panel aan op het opleidingsprofiel en de beoogde leerresultaten. De didactische uitgangspunten bieden een solide basis voor de vormgeving van het curriculum. Uit de gesprekken maakt het panel op dat het didactische concept gedragen en uitgevoerd wordt door docenten, in alle varianten, studieroutes en op alle locaties, en voor studenten herkenbaar terugkomt in het onderwijs.

Vormgeving van de verschillende studieroutes

De studieroutes verschillen in de mate waarin het onderwijs voorgestructureerd is, de mate van begeleiding, de inrichting van de praktijkcomponent en de mogelijkheden tot profilering. In de vierjarige voltijd- en deeltijdroute staan de onderwijsactiviteiten vast en krijgen studenten veel begeleiding. In de vwo-route en verkorte deeltijd is het onderwijs flexibeler ingericht en in de flexibele duale variant werkt elke student via een persoonlijke leerroute aan het behalen van de leeruitkomsten. Het panel heeft waardering voor de manier waarop de opleiding de vormgeving van het onderwijs heeft aangepast aan de verschillende doelgroepen en heeft deze waardering ook bij studenten teruggehoord.

Vierjarige voltijd

De onderwijsactiviteiten vinden in de vierjarige voltijdvariant grotendeels plaats op de opleidingslocatie. Studenten zijn drie of vier dagen per week overdag op de locatie aanwezig, waar ze colleges en trainingen volgen. Het onderwijs in de thema- en onderzoekslernlijn vindt plaats in werkgroepen die begeleid worden door een docent. In de werkgroepen vinden verschillende vormen van samenwerkend leren plaats.

Het praktijkgedeelte vindt plaats op een praktijkschool (basisschool) die door de opleiding aan studenten wordt toegewezen. Dit is in principe op een opleidingsschool of OidS-school. Studenten zijn één of twee dagen per week aanwezig op de praktijkschool en eens per periode een langere tijd (de praktijkvierdaagse). Het aantal praktijkdagen loopt op gedurende de opleiding tot 48 dagen in het laatste semester in jaar 4. In de afrondende praktijk is de student verantwoordelijk voor de eigen groep. Studenten geven hele dagen onderwijs en voeren dit uit met een grote mate van zelfstandigheid en verantwoordelijkheid. Ook functioneren zij gedurende de afrondende praktijk als volwaardig teamlid op een school.

Vierjarige deeltijd

Studenten volgen hetzelfde programma als voltijdstudenten. Het belangrijkste verschil is de roostering van het contactonderwijs. Dit is afgestemd op de behoeften van de doelgroep: studenten volgen twee avonden per week les, of een middag plus avond (op dezelfde dag).

Het praktijkleren is in de deeltijdvariant grotendeels gelijk aan de voltijdvariant. De praktijkdag van de deeltijdstudent wordt door de basisschool en de student in onderling overleg bepaald. Zij hebben geen praktijkvierdaagse. In de startbekwame opleidingsfase wordt het aantal praktijkdagen zoveel mogelijk afgestemd op de ontwikkeling van de student (met een minimum van één praktijkdag per week en 32 dagen in het laatste semester).

Flexibele duale variant

Het contactonderwijs is gecentreerd rondom bijeenkomsten met de leercoach met daaromheen een flexibel lessenaanbod waaraan studenten kunnen deelnemen. Het aantal contactmomenten verschilt per locatie, maar studenten zijn gemiddeld eens in de twee weken op het instituut aanwezig. Studenten worden betrokken bij de invulling van het lessenaanbod en hebben daarnaast de mogelijkheid om via hun leercoach of de vakcoördinator een afwijkend lesaanbod aan te vragen. Dit is volgens het panel een goede manier om actief en persoonlijk leren vorm te geven. Studenten zijn positief over de samenwerking met de leercoach en de mogelijkheden die zij hebben om hun onderwijsprogramma zelf vorm te geven. Theorie leren studenten vooral door zelfstudie en het praktijkonderwijs vindt geheel plaats op de werkplek. Studenten bepalen in overleg met hun leercoach en praktijkbegeleider van tevoren hoeveel tijd zij nodig hebben om de leeruitkomsten aan te tonen, hoe de bewijslast wordt verzameld en welke begeleiding zij daarvoor nodig hebben. De opleiding biedt wel leerwerktaken aan, maar studenten mogen zelf kiezen of ze deze gebruiken als bewijsmateriaal voor de fasetoetsing.

Het panel ziet verschillende elementen in de vormgeving van het onderwijs die leerwegaafhankelijk zijn, zoals de persoonlijke invulling van leeractiviteiten op de werkplek om leeruitkomsten aan te tonen. Andere elementen zijn minder flexibel, zoals de vaste volgorde waarin de opleidingsfases doorlopen moeten worden en de vaste contactmomenten. Ook werkt de opleiding met voorgeschreven literatuur en biedt zij uitgewerkte opdrachten aan. Het panel constateert dat de meeste studenten voor de voorgeschreven weg kiezen en nog weinig gebruik maken van de mogelijkheid om eigen bewijsmateriaal aan te dragen. Het panel denkt dat de opleiding nog grotere stappen zou mogen zetten in het flexibiliseren van de vormgeving van het onderwijs, zodat studenten meer mogelijkheden krijgen om leeruitkomsten aan te tonen met eigen bewijsmateriaal. Het panel moedigt de opleiding aan om in overleg met studenten en werkveldvertegenwoordigers na te denken over verdere flexibilisering.

Vwo-route

Studenten uit de vwo-route volgen een gecomprimeerd programma (180 EC), om mogelijk te maken dat zij in drie jaar hun opleiding afronden. De vwo-route werkt net als de flexibele route met fasetoetsen. Het contactonderwijs bereidt de student hier op voor. Een gedeelte van de onderwijsactiviteiten volgen studenten gezamenlijk met studenten uit andere studieroutes. Op de praktijkschool werkt de student aan beroepsproducten die deel uitmaken van de fasetoetsing, aan vakopdrachten en daarin geïntegreerde leerwerktaken. Studenten in de vwo-route volgen op twee aaneengesloten dagen per week praktijkleren, zodat zij voldoende uren in de praktijk kunnen maken. Studenten in de vwo-route voeren het praktijkleren altijd uit op een OidS-school.

De vwo-route is een kleine studieroute en wordt alleen in Alkmaar aangeboden. Het panel heeft uit het gesprek met studenten en docenten van deze studieroute begrepen dat zij samenwerken aan de ontwikkeling van de studieroute. Vorig jaar heeft een evaluatie plaatsgevonden, waaruit verbeterpunten en acties zijn voorgekomen. Zo hebben studenten behoefte aan een 'stukje plus', bijvoorbeeld in het keuzeonderwijs en hebben zij ideeën om meer eigenaarschap over hun leerproces en profilering te krijgen. Aan de start was de groep gekoppeld aan de voltijdgroep, maar vwo-studenten blijken andere behoeftes te hebben, bijvoorbeeld ten aanzien van contacttijd en verdieping. De opleiding bekijkt nu of de vwo-groep aan de verkorte deeltijd gekoppeld kan worden. Het panel heeft tot tevredenheid gemerkt dat de lijntjes tussen de opleiding en studenten kort zijn en dat studenten actief bij de verdere ontwikkeling van de vwo-route betrokken worden.

Verkorte deeltijd

Studenten zijn wekelijks op de locatie aanwezig om onderwijs te volgen. De onderwijsactiviteiten zijn geroosterd op twee avonden per week, of een middag plus avond per week. De verkorte deeltijd kent een standaardcurriculum van 180 EC (gebaseerd op het curriculum van de vwo-route). Studenten kunnen op basis van eerder behaalde resultaten in hun vooropleiding individueel vrijstellingen aanvragen bij de examencommissie. De vrijstellingsomvang is maximaal 22 EC en betreft voornamelijk de keuzemogelijkheden en het portfolio Startbekwaam 1. Daarnaast zijn een aantal onderwijseenheden samengevoegd, waardoor verkorte deeltijdstudenten minder toetsen hoeven te maken dan voltijdstudenten. De inrichting van het praktijkleren is vergelijkbaar met de reguliere deeltijdopleiding. Het panel constateert aan de hand van de gesprekken en de documentatie dat de opleiding het verkorte programma goed heeft afgestemd op de doelgroep en zorgvuldig omgaat met het verlenen van vrijstellingen.

Volledig op afstand (DigiPabo) en deels op afstand

De vierjarige deeltijdopleiding, de vwo-route en de verkorte deeltijdopleiding zijn ook op afstand te volgen: de DigiPabo. In de DigiPabo in Den Haag is het fysieke onderwijs beperkt tot een aantal dagdelen per semester. Al het andere onderwijs vindt digitaal plaats via Moodle. Hier vinden studenten scripts om de onderwijsactiviteiten zelfstandig te kunnen doorlopen en ondersteunend materiaal, zoals weblectures en literatuur.

In Dordrecht en Rotterdam kennen de vierjarige deeltijdopleiding en de verkorte deeltijdopleiding ook een blended variant, waarin het meeste onderwijs online is en de student beperkt op het instituut aanwezig is. Gemiddeld hebben deze studenten twee lesdagen per onderwijsperiode op locatie. De overige onderwijsactiviteiten voert de student op afstand uit (met behulp van Moodle).

Studenten die deelnemen aan de DigiPabo of een blended studieroute geven aan dat zij veel ruimte ervaren om hun eigen leerproces te sturen. De planning van gezamenlijke onderwijsactiviteiten sluit nog niet altijd optimaal aan op de behoeften van werkende studenten. Zo kunnen studenten wel toetsen maken op zaterdagen, maar zijn inzagemomenten vaak doordeweeks gepland. Het panel moedigt de opleiding aan om de vinger aan de pols te houden bij studenten van het deeltijdonderwijs en het onderwijs op afstand over de roostering en planning van het onderwijs, en dit waar mogelijk af te stemmen op de wensen van de doelgroep(en).

Het panel heeft van studenten en werkveldvertegenwoordigers vernomen dat de leeractiviteiten nog niet altijd aansluiten bij de leervragen van de volwassen student. Volwassenen hebben andere leervragen en leren ook op een andere manier dan jongvolwassenen. Het panel verwacht een groei van de volwassen doelgroep in de toekomst en moedigt de opleiding aan om hierop te anticiperen. De koppeling van onderwijs met inzichten vanuit de lectoraten zou de opleiding kunnen helpen om het leren van volwassenen verder uit te werken.

Samen opleiden

Een groot gedeelte van het curriculum speelt zich af in de praktijk en vindt plaats op de praktijkschool van de student. De opleiding heeft leerwerktaken ontwikkeld om studenten houvast te bieden in de ontwikkeling van hun praktijkvaardigheden. Deze taken zijn in te zetten in verschillende lessen of situaties en betreffen bijvoorbeeld effectieve leerkrachtcommunicatie of spelbegeleiding. Iedere leerwerktaak is gekoppeld aan een praktijktraining op de opleiding, ondersteund door de digitale leeromgeving en wordt begeleid door de praktijkbegeleider van de

basisschool. Uit de Zelfevaluatie van de opleiding bleek dat de leerwerktaken het handelen van de studenten te veel beknotten. Het panel heeft begrepen dat de opleiding het afgelopen jaar heeft toegewerkt naar het facultatief stellen van de leerwerktaken, zodat studenten de ruimte krijgen om binnen de eigen context van de werkplek aan hun eigen ontwikkeling te werken. Het panel vindt dit een positieve ontwikkeling die past bij het streven van de opleiding om gepersonaliseerd leren aan te bieden.

Studenten geven aan dat de afstemming tussen student, opleiding en praktijk soepeler verloopt bij praktijkbegeleiders van de opleidingscholen of OidS-scholen dan bij praktijkbegeleiders van 'losse' scholen. Studenten van de verkorte deeltijdvariant en de flexibele variant merken daarnaast op dat voor praktijkbegeleiders niet altijd evident is wat de verschillende, individuele studieroutes inhouden en betekenen voor de gevraagde begeleiding. Dit kan volgens het panel te maken hebben met het feit dat deze studenten vaker dan reguliere voltijd- of deeltijdstudenten hun eigen werkplek kiezen, maar dit wijst ook op de noodzaak tot verdere afspraken tussen opleiding en scholen. De opleiding heeft dit zelf ook geconstateerd in het Werkveldonderzoek en ziet een oplossing in het integraal werken met leeruitkomsten, omdat praktijkbegeleiders dan direct bij de uitwerking en inhoud daarvan betrokken zijn. Nadere betrokkenheid van praktijkbegeleiders bij de uitwerking en inhoud van het onderwijs zou volgens het panel inderdaad een mooie ontwikkeling zijn.

Uit een werkveldonderzoek dat de opleiding in 2019 heeft uitgevoerd blijkt dat de kwaliteit van de werkplek bij individuele scholen nog teveel afhankelijk is van de situatie. Het panel heeft gezien dat de opleiding op basis van dit onderzoek een 'scan kwaliteit leerwerkplek' heeft ontwikkeld om de basiskwaliteit van losse scholen te borgen. De opleiding wil deze scan gebruiken om een dialoog met het werkveld te voeren over de kwaliteit van de leerwerkplek. Het panel vindt dit een goed initiatief en beveelt de opleiding aan om op basis van deze dialoog structurele afspraken te maken met alle scholen en samenwerkingsverbanden over de kwaliteit en de inrichting van de leeromgeving op de school, om op die wijze de kwaliteit van het werkplekleren te verzekeren.

Het panel heeft in de gesprekken gehoord dat de opleiding toe zou willen naar volledig werken met opleidingscholen. Tegelijkertijd heeft de opleiding nog geen duidelijk beeld van hoe zij in de toekomst om moet gaan met 'losse scholen', omdat zij het belangrijk vindt om keuzevrijheid aan studenten toe te kennen als het gaat om het bepalen van de werkplek. Met het oog op het garanderen van de kwaliteit van het werkplekleren beveelt het panel de opleiding aan om gericht beleid te maken op het werkplekleren en hier een keuze in te maken. Als de opleiding kiest om ook met losse scholen te blijven werken, zullen ook met deze individuele scholen kwaliteitsafspraken gemaakt moeten worden.

Profilering van de locaties

De opleiding heeft één curriculum met ruimte voor lokale profilering. Deze profilering krijgt vorm door een locatiespecifieke invulling van het keuzeonderwijs en het extra-curriculaire aanbod. De opleidingen maken deze keuzes in overleg met het regionale werkveld. Het panel vindt het sterk dat elke locatie eigen keuzes kan maken om zo in te spelen op behoeften van studenten en het werkveld. Ook geeft dit ruimte om innovaties lokaal uit te werken en uit te proberen. Het panel maakt uit de gesprekken met de teams, docenten, studenten en werkveldvertegenwoordigers van de verschillende locaties op dat het creëren van een eigen identiteit bijdraagt aan een gevoel van saamhorigheid op de afzonderlijke locaties en voor een duidelijke profilering in de regio's zorgt.

De locatie Alkmaar geeft een eigen kleur aan de opleiding via drie pijlers. Dit zijn 'kunst en cultuur', 'onderlinge afhankelijkheid' en 'ondernemend en onderzoekend leren'. Studenten kunnen extracurriculair deelnemen aan de Gezonde Pabo, waarin zij leren hoe ze kinderen kunnen stimuleren om bewust te bewegen en gezond te eten.

In Dordrecht legt de opleiding focus op het persoonlijke contact ('persoonlijk en dichtbij'), ook in het afstandsonderwijs. Studenten hebben hier relatief veel contacturen. Studenten kunnen op deze locatie deelnemen aan de Muzische Pabo, zij volgen dan gedurende hun pabo-opleiding de post-hbo-opleiding Vakspecialist muziek.

De locatie in Den Haag heeft veel aandacht voor onderwijsinnovaties. Deze locatie is bijvoorbeeld als eerste gestart met het aanbieden van flexibel onderwijs en voert een pilot 'eerder specialiseren' uit waarbij eerstejaars voltijdstudenten al een keuze kunnen maken voor het jonge of het oudere kind. Studenten kunnen op deze locatie deelnemen aan de Muzische Pabo, zij volgen extracurriculair de post-hbo-opleiding Vakspecialist muziek.

In Haarlem ligt de focus op actief leren en op kunstzinnige oriëntatie. Studenten kunnen extracurriculair deelnemen aan de Muzische Pabo of de Gezonde Pabo. Het panel heeft in de gesprekken met docenten en studenten van deze locatie gemerkt dat actief leren geïntegreerd is in de didactiek en dat voor iedereen duidelijk is dat zowel bewegingsonderwijs als bewegend leren essentieel zijn.

Specifiek voor de locatie Rotterdam is het werken met learning labs waarin studenten wekelijks interactieve colleges op basisscholen volgen. Voorbeelden van leeractiviteiten in de learning labs zijn de toepassing van een methode voor tweedetaalverwerving op een AZC-school, het observeren van lessen en gezamenlijk een gymles ontwerpen en verzorgen. Studenten zijn positief over de learning labs, omdat zij op deze manier praktijkervaring opdoen naast de stage. De learning labs zijn volgens het panel een geslaagde uitwerking van samen opleiden. Studenten kunnen daarnaast extracurriculair deelnemen aan de Muzische Pabo of de Gezonde Pabo.

Standaard 5   Instroom

Het programma sluit aan bij de kwalificaties van de instromende studenten.

Conclusie

De opleiding **voldoet** aan de basiskwaliteit voor deze standaard, voor zowel de voltijd-, deeltijd- als (flexibele) duale variant.

De opleiding bedient uiteenlopende doelgroepen en slaagt erin om de varianten en studieroutes af te stemmen op het instroomniveau van de verschillende doelgroepen. De opleiding besteedt veel aandacht aan het informeren van studiekezers en zorgt voor een passende match tussen student en opleiding(svariant).

In de flexibele duale variant maken de student, werkgever en opleiding concrete afspraken over de invulling van de persoonlijke leerroute van de student. Deze afspraken worden adequaat vastgelegd in een tripartite praktijkleerovereenkomst en een persoonlijk leerplan.

Onderbouwing

Instroomeisen

Studenten moeten voor toelating voldoen aan de wettelijk vastgestelde instroomeisen: zij moeten beschikken over een havodiploma met Aardrijkskunde, Geschiedenis en Natuur en Techniek, of een vwo-diploma. Studenten met een havodiploma die niet over het juiste vakkenpakket beschikken en studenten met een mbo-diploma kunnen aanvullende (landelijke) toetsen doen om aan te tonen dat ze over voldoende kennis beschikken. Studenten zonder passende vooropleiding kunnen een 21+-capaciteitstoets doen.

Voor de verkorte routes en voor de flexibele variant gelden aanvullende instroomeisen. Studenten zijn toelaatbaar tot de vwo-route als zij over een vwo-diploma beschikken of de havo hebben afgerond met een gemiddeld cijfer van 8 of hoger. De verkorte deeltijdvariant is toegankelijk voor studenten met minimaal een afgeronde hbo-bachelor. Studenten worden alleen tot de flexibele duale variant toegelaten na het succesvol doorlopen van een intake. Het panel constateert dat de opleiding de toelating tot de versnelde en flexibele routes adequaat heeft ingericht.

Studievoorlichting en matching

De opleiding besteedt veel aandacht aan het informeren van studiekezers en het zorgen voor een goede match tussen student en opleiding(svariant). In samenwerking met regionale ROC's heeft de opleiding aansluittrajecten ontwikkeld om mbo-studenten voor te bereiden op de landelijke toelatingstoetsen en op het studeren op hbo-niveau. Alle studenten doorlopen voor aanvang van de studie een verplichte studiekeuzecheck. Deze studiekeuzecheck is gericht op doorverwijzing naar de meest geschikte studieroute en vormt het startpunt voor de slb-lijn.

Flexibele duale variant

In het intakegesprek voor de flexibele pabo bespreekt de leercoach de mogelijkheden voor een persoonlijke leerroute met de student. Voor de praktijkcomponent wordt een tripartiete praktijkleerovereenkomst gesloten. In overleg tussen de student, leercoach en schoolopleider/praktijkbegeleider wordt daarnaast een persoonlijk leerplan opgesteld. Het panel heeft naar de praktijkleerovereenkomst en het persoonlijk leerplan van drie studenten gekeken. In de praktijkleerovereenkomst staat beschreven welke taken en werkzaamheden de student op de school zal uitvoeren in relatie tot de beroepstaken en leeruitkomsten en worden concrete afspraken gemaakt over de aard en frequentie van de begeleiding. Het persoonlijke leerplan beschrijft de persoonlijke leerweg van de student in meer detail en bevat concrete afspraken over de wijze waarop de student de eenheden van leeruitkomsten kan realiseren. Het panel vindt dat de praktijkleerovereenkomst en het leerplan goed zijn opgesteld en student, leercoach en schoolopleider/praktijkbegeleider helpen om de invulling van de persoonlijke leerroute in te vullen en bespreekbaar te maken.

Instream

De instroom in de voltijdvariant is de afgelopen jaren stabiel gebleven en de instroom in de deeltijd en flexibele duale variant laat een significante groei zien. Het panel vindt dit positief en leidt hier uit af dat de opleiding met het rijke aanbod aan varianten en studieroutes in een behoefte aan passende studieprogramma's voorziet.

De voltijdvariant en vierjarige deeltijdvariant starten eenmaal per jaar, in september. De verkorte deeltijd en de flexibele duale variant kennen ook een startmoment in februari. Overstappen tussen de verschillende studieroutes is mogelijk, indien studenten aan de instroomeisen voldoen. Studenten van de vwo-route die onvoldoende progressie maken, worden na het eerste jaar teruggeplaatst in de reguliere voltijdroute. De opleiding heeft een conversietabel gemaakt om de mogelijkheden tot overstappen te concretiseren. In de praktijk stappen weinig studenten over, maar de opleiding constateert een groeiende belangstelling om van een andere variant naar de flexibele variant over te stappen.

Het panel constateert aan de hand van de gesprekken met studenten dat de opleiding erin slaagt om vooraf een match tussen student en studieroute te maken. Studenten vinden dat de opleiding en gekozen studieroute aansluit bij hun opleidingsachtergrond en ervaring. Het programma is over het algemeen studeerbaar volgens studenten. In de verkorte deeltijdvariant is relatief veel studievertraging, omdat studenten de opleiding vaak combineren met een baan en gezin. De opleiding heeft hier oog voor, zo heeft het panel in de gesprekken gemerkt.

Standaard 6   Personeel

Het docententeam is gekwalificeerd voor de inhoudelijke en onderwijskundige realisatie van het programma en de omvang ervan is toereikend.

Conclusie

De opleiding **voldoet** aan de basiskwaliteit voor deze standaard, voor zowel de voltijd-, deeltijd- als (flexibele) duale variant.

Alle locaties beschikken over een enthousiast en deskundig team van docenten, instituutsopleiders en werkplekopleiders. Studenten zijn positief over hun docenten en roemen hun deskundigheid, betrokkenheid en de korte lijntjes die ze met hen hebben. De opleiding heeft heldere formele kaders voor professionalisering. Het panel ziet dat nog niet alle doelstellingen op het gebied van docentprofessionalisering (BKE en Velon) gehaald worden en moedigt de opleiding aan om daar in de komende periode werk van te maken. De vele ontwikkelingen in de opleiding vragen om voortdurende professionalisering, bijvoorbeeld ten aanzien van het werken met leeruitkomsten. Het panel ziet dat de opleiding daar aandacht voor heeft en spoort de opleiding aan om blijvend te investeren in de gezamenlijke professionalisering van docenten, praktijkopleiders, instituutsopleiders en schoolopleiders, met name vanwege de uitbreiding van het werken met leeruitkomsten naar alle opleidingsvarianten.

Onderbouwing

Het docententeam bestaat in totaal uit 139 docenten, met een formatieomvang van 75 fte. Docenten zijn verbonden aan een specifieke locatie. Elke locatie heeft een eigen interne overlegstructuur, ingericht naar leerjaar, fase en/of opleidingsvariant. De opleiding stelt jaarlijks een ontwikkelingsplan op met concrete doelstellingen voor de ontwikkeling van de docententeams en medewerkers. Het panel maakt uit het Ontwikkelingsplan 2019 op dat de opleiding een duidelijke visie heeft op de ontwikkeling van de docententeams, maar dat nog niet alle doelstellingen in de praktijk behaald worden. Zo worden de doelstellingen ten aanzien van docentprofessionalisering nog niet gehaald (zie hieronder). Het panel relateert dit aan de hoge werkdruk, waardoor niet altijd voldoende tijd is voor individuele docenten om aan professionalisering te werken.

Ruim tachtig procent van de docenten heeft een masteropleiding of is gepromoveerd en vrijwel het gehele team is didactisch geschoold. Nieuwe docenten zonder didactische scholing doorlopen bij indiensttreding het traject Basiskwalificatie Didactische Bekwaamheid (BDB). De opleiding investeert in de scholing van docenten middels de BKE- en Velontrajecten. De opleiding streeft ernaar dat 90% van de docenten met een vaste aanstelling een BKE- en Velon-registratie heeft. Uit het Ontwikkelingsplan 2019 en het formatieoverzicht 2020 blijkt dat nog niet alle locaties hieraan voldoen, maar het panel constateert wel een stijgende lijn in het aantal behaalde registraties. Met name de locaties Den Haag en Rotterdam zijn goed op weg om de doelstellingen te halen.

Ongeveer een derde van de docenten heeft recente ervaring in het basisonderwijs. Verschillende docenten participeren in landelijke netwerken (zoals netwerk Jonge kind of vaknetwerken) of werken op landelijk niveau aan opleidingsoverstijgende kwesties in Vereniging Hogescholen

(kennisbasistoetsing), PO-raad (Samen Opleiden en Professionaliseren) en Velon (beroepsregistratie voor leraren).

Bij de professionalisering van de docenten (lerarenopleiders) staat de ontwikkeling tot reflectieve professionals centraal. De docenten met wie het panel gesproken heeft, waren een voorbeeld van deze reflectieve professionals. Docenten zijn zich bewust van de voorbeeldfunctie voor studenten die zij vervullen in hun rol als lerarenopleider. Daardoor zijn ze gericht op het verbeteren van hun eigen handelen. De opleiding wil de ontwikkeling tot reflectieve professionals verder bevorderen door docenten meer te betrekken bij onderzoeksprojecten van de lectoraten, waar volgens het panel inderdaad terreinwinst kan worden geboekt. Tegelijkertijd is het panel positief over de bijdrage van de onderzoeksdocenten (docenten die rechtstreeks betrokken zijn bij een lectoraat) aan de ontwikkeling van het curriculum.

De opleiding biedt praktijkbegeleiders een basiscursus en schoolopleiders een cursus voor coaching en assessor aan, maar nog niet alle praktijkbegeleiders en schoolopleiders hebben deze cursussen gevolgd. Uit het werkveldonderzoek van de opleiding is een aanbeveling gekomen om gezamenlijke scholing van praktijkbegeleiders, instituutopleiders en schoolopleiders van zowel het werkveld als de opleiding meer nadruk te geven. Het panel onderschrijft deze aanbeveling en denkt dat het leren werken met leeruitkomsten een belangrijk thema zou zijn voor gezamenlijke scholing. Het panel heeft gemerkt dat de opleiding actief werkt aan de opvolging van het werkveldonderzoek, zo heeft het domein Onderwijs en Innovatie heeft recent een coördinator aangesteld om het professionaliseringsaanbod voor docenten, praktijkopleiders en schoolopleiders te stroomlijnen en organiseren. Dit geeft het panel vertrouwen. Het panel vindt het belangrijk dat ook praktijkbegeleiders van losse scholen meegenomen worden in deze professionaliseringslag.

Docenten zijn positief over de werksfeer bij de opleiding. Ze krijgen de ruimte om te werken aan taken die hun interesse of ambitie hebben. Daarnaast ervaren docenten dat er voldoende ruimte wordt geboden voor het uitwerken van innovaties. Zo hebben zij voldoende tijd en ruimte gekregen om binnen de vakgroep en domeinbreed te werken aan het ontwikkelen van leeruitkomsten. De werkdruk is regelmatig hoog, maar hier wordt volgens docenten door het management adequaat op gereageerd. Zo heeft de toetscommissie een meer zorgende rol gekregen. Om zicht te houden op de werkdruk in de coronaperiode, heeft de opleiding een thuiswerkmonitor ontwikkeld in samenwerking met het lectoraat Studiesucces. Het panel vindt dit positief. Het panel wijst erop dat de toename van flexibiliteit in het onderwijsprogramma tot meer werkdruk bij docenten kan leiden en vraagt hier aandacht voor. Immers, het kunnen versnellen en vertragen van studenten vraagt ook een flexibele planning van docenten.

Studenten vinden de docenten benaderbaar en betrokken. Het contact met docenten is persoonlijk en warm. Studenten vinden het prettig dat docenten hen benaderen als toekomstige collega's en voelen zich daardoor gewaardeerd en gezien. In de woorden van een voltijdstudent uit Haarlem: 'het is een je/jij-pabo'. Het panel heeft dit bij alle vijf locaties en bij alle studieroutes gehoord van studenten. Ook bij het onderwijs op afstand geven studenten aan dat zij goed contact hebben met docenten. De benaderbaarheid en betrokkenheid van docenten is volgens het panel een sterk punt van de opleiding en dit heeft een positieve invloed op de binding van studenten met de opleiding.

Standaard 7 Voorzieningen

De huisvesting en de materiële voorzieningen zijn toereikend voor de realisatie van het programma.

Conclusie

De opleiding **voldoet** aan de basiskwaliteit voor deze standaard, voor zowel de voltijd-, deeltijd- als (flexibele) duale variant.

De huisvesting en materiële voorzieningen van de vijf locaties zijn op orde. De opleiding heeft een adequaat ingerichte digitale leeromgeving waarmee onderwijs op afstand gefaciliteerd wordt. De opleiding heeft recent geïnvesteerd in de integratie van de verschillende digitale componenten en komt hiermee tegemoet aan een wens van studenten.

Onderbouwing

Fysieke leeromgeving

Elke locatie kent een adequaat ingerichte leeromgeving. De inrichting van de materiële leeromgeving wordt per locatie aangestuurd door de locatiemanager en de dienst Facilitaire Zaken van die locatie. De gebouwen bieden voldoende ruimte voor klassikaal onderwijs in grotere groepen en voor het werken in kleinere groepen. Voor het kunstonderwijs en het sportonderwijs zijn aparte en goed geoutilleerde ruimtes beschikbaar. Elke locatie heeft een eigen 'schatkamer', dit is een fysieke bibliotheek met pabo-specifieke materialen, zoals kinderboeken en lesmethoden. Dit vindt het panel een mooie faciliteit. Daarnaast kunnen studenten gebruik maken van de digitale bibliotheek van Inholland.

Digitale leeromgeving

De digitale leeromgeving bestaat uit drie componenten: Moodle, het Onderwijsplein en het Praktijkplein. Moodle wordt gebruikt als interactieplatform tussen de opleiding en (groepen) studenten. Voor studenten van de Digi-pabo vormt Moodle de primaire leeromgeving. Studenten vinden hier de scripts waarmee ze onderwijseenheden kunnen volgen, leveren onderwijsproducten in via Moodle en gebruiken Moodle om met hun docenten en medestudenten te communiceren. Op het onderwijsplein kunnen studenten alle onderwijsmaterialen vinden, zoals studiehandleidingen, presentaties, cursusinformatie en toetsinformatie. Het Praktijkplein ontsluit alle informatie over het praktijkleren voor studenten en schoolbegeleiders. Via het Praktijkplein vindt matching van student en stagescholen plaats. Ook feedback en beoordelingen vinden met behulp van dit platform plaats. Studenten hebben zich in gesprek met het panel positief uitgelaten over het Praktijkplein. Dit is een duidelijk platform en biedt goede ondersteuning. Het panel heeft Moodle, het Onderwijsplein en het Praktijkplein ingezien tijdens het visitatiebezoek en constateert dat de opleiding een moderne en passende digitale leeromgeving biedt aan studenten. De opleiding heeft de afgelopen periode gewerkt aan het integreren van Moodle en het Onderwijsplein tot één portal voor alle studenten en alle studieroutes. Dit sluit aan op een belangrijke verbeterwens van studenten. Het panel vindt de nieuwe, geïntegreerde leeromgeving mooi ingericht.

In 2020 heeft het onderwijs voor een groot gedeelte volledig online plaatsgevonden, vanwege de maatregelen rondom Covid-19. De opleiding heeft de ervaring van de Digi-pabo met online onderwijs hiervoor kunnen benutten, wat de overgang voor docenten vereenvoudigd heeft. Studenten zijn over het algemeen tevreden over het onderwijs via MS Teams. Het panel vindt dat de opleiding deze situatie goed heeft aangepakt en heeft in de gesprekken gehoord dat de opleiding zich ook in deze situatie lerend en verbetergericht opstelt.

Standaard 8   Begeleiding

De studiebegeleiding en de informatievoorziening aan studenten bevorderen de studievoortgang en sluiten aan bij de behoefte van studenten.

Conclusie

De opleiding **voldoet** aan de basiskwaliteit voor deze standaard, voor zowel de voltijd-, deeltijd- als (flexibele) duale variant.

De opleiding heeft de nadruk van de studiebegeleiding verschoven van studiesucces naar studentsucces. Het panel vindt dit passen bij de visie van de opleiding 'persoonlijk en dichtbij'. De opleiding slaagt erin om de begeleiding af te stemmen op de doelgroepen van de verschillende studieroutes. De studieloopbaanbegeleider (voltijd en deeltijd) en de leercoaches (flexibele duale variant) spelen een belangrijke rol in de binding van de student met de opleiding. Bij verdere flexibilisering van het onderwijs wordt de rol van de studieloopbaanbegeleiders en leercoaches volgens het panel nog belangrijker. Het panel raadt de opleiding aan om (meer) leercoaches en studieloopbaanbegeleiders te professionaliseren om studenten te begeleiden bij het inrichten van persoonlijke leerroutes en ook de praktijkbegeleiders, instituutsbegeleiders en schoolbegeleiders op dit gebied te professionaliseren. De begeleiding van het praktijkleren verdient verdere stroomlijning. Het panel onderschrijft de stappen die de opleiding hier reeds in heeft gezet en moedigt de opleiding aan om hier blijvend in te investeren en aandacht te geven aan de relatie tussen de opleiding en praktijkbegeleiders en de informatievoorziening aan praktijkbegeleiders, met name bij de losse scholen.

De stroomlijning van de studiehandleidingen is een belangrijke stap in de verbetering van de informatievoorziening. Ook de afstemming van de verschillende informatiesystemen draagt bij aan eenduidige informatievoorziening. Het panel moedigt de opleiding aan om de ingezette koers door te zetten en studenten te betrekken bij verdere stroomlijning van de informatievoorziening.

Onderbouwing

De opleiding heeft de term 'studiesucces' verbreed naar 'studentsucces' om aan te geven dat niet alleen studierendement, maar ook de betrokkenheid van de student bij de opleiding en het welzijn van de student van belang zijn voor een succesvolle studie. De studentbegeleiding vanuit de opleiding sluit hierbij aan.

Studieloopbaanbegeleiding

In de slb-lijn worden studenten begeleid door een studieloopbaanbegeleider (slb'er). Studenten worden gedurende het jaar door een vaste slb'er begeleid en worden getraind in studie- en reflectievaardigheden. De studieloopbaanbegeleiding is gericht op het bevorderen van zelfsturing van de student en vindt zowel in groepsverband als individueel plaats. Studenten zijn tevreden over de studieloopbaanbegeleiding die zij krijgen. Zij geven aan dat de studieloopbaanbegeleiders een cruciale rol spelen in de opleiding, zij maken dat studenten zich snel thuis voelen bij de opleiding en in de praktijk aan de slag durven. Dit geldt met name voor de studenten uit de DigiPabo die op afstand onderwijs volgen. De studieloopbaanbegeleider is voor

hen het gezicht van de opleiding. Het panel deelt het enthousiasme van studenten over de persoonlijke wijze van begeleiden.

In de flexibele variant vervult de leercoach de rol van studieloopbaanbegeleider. De begeleiding richt zich op het afstemmen van de studie met de persoonlijke leervragen en behoeften van de student. Leercoaches zijn ervaren docenten, die middels een aanvullende training geëquipeerd zijn om studenten te helpen om persoonlijke keuzes te maken. Vanwege de toename van de instroom in de flexibele variant lukt het niet altijd om getrainde leercoaches in te zetten. Gelet op de ambitie om in alle varianten flexibeler op te leiden, adviseert het panel om blijvende aandacht te besteden aan de training van (meer) leercoaches en om studieloopbaanbegeleiders te professionaliseren op het werken met persoonlijke leerroutes. Het panel vraagt daarbij specifiek aandacht voor de begeleiding van oudere studenten. Deze studenten hebben door eerdere leer- en werkervaring en een andere thuis- en werkcontext andere behoeftes ten aanzien van studiebegeleiding. Het panel vindt het belangrijk dat er voldoende getrainde leercoaches zijn om volwassen studenten in de flexibele duale variant, maar ook in de andere varianten, passende begeleiding te bieden. De opleiding heeft hier al aandacht voor, zo heeft het panel gemerkt, maar nog meer flexibiliteit in de begeleiding is volgens het panel wenselijk.

Begeleiding van het praktijkleren

De dagelijkse begeleiding van het praktijkleren is in handen van de praktijkbegeleider (mentor) op school. De praktijkbegeleider worden hierin begeleid door de schoolopleider (in geval van een opleidingsschool of OidS-school) of instituutsopleider (in geval van een losse school). Elk semester vinden minimaal twee contactmomenten plaats tussen de praktijkbegeleider en de school- of instituutsopleider over de ontwikkeling van de student. De school- of instituutsopleider komt elk semester voor een praktijkbezoek naar de praktijkschool. Daarnaast vindt er een tweede contactmoment plaats in elk semester om de voortgang van de student te bespreken. Dit gebeurt telefonisch of per e-mail.

Studenten zijn over het algemeen tevreden over de begeleiding van het praktijkleren, zo blijkt uit het studentenhoofdstuk en de gesprekken. Uit het werkveldonderzoek van 2019 bleek dat studenten en praktijkbegeleiders niet altijd op de hoogte zijn van de verwachtingen en eisen die vanuit de opleiding aan de begeleiding gesteld worden. Ook is voor studenten en praktijkbegeleiders van losse scholen niet altijd duidelijk waar ze terecht kunnen met vragen of problemen. Het panel raadt de opleiding aan om bij het verder ontwikkelen van het samen opleiden aandacht te geven aan de relatie tussen opleiding en praktijkbegeleiders en de informatievoorziening aan praktijkbegeleiders, met name bij de losse scholen.

Begeleiding van studenten met een functiebeperking

De opleiding heeft aandacht voor de begeleiding van studenten met een functiebeperking, zo heeft het panel gelezen in de notitie *Studeren aan de Pabo met een functiebeperking*. De opleiding voert intakegesprekken met studenten met een functiebeperking om gerichte afspraken te maken over benodigde aanpassingen van de leeromgeving of aanvullende begeleiding. Deze afspraken worden vastgelegd in een SLB-studiestartdocument. De afspraken worden jaarlijks geëvalueerd en indien nodig bijgesteld. Studenten kunnen de examencommissie verzoeken om aanpassingen aan de toetsen, zoals extra tentamentijd. Het panel vindt dat de opleiding een passend beleid voert ten aanzien van studenten met een functiebeperking.

Informatievoorziening

Zoals bij standaard 7 beschreven zijn Moodle en het Onderwijsplein vanaf september 2020 in een geïntegreerde versie beschikbaar. Hiermee komt de opleiding tegemoet aan eerdere klachten van studenten over het lastig kunnen vinden van informatie.

De opleiding gebruikt studiewijzers en studiehandleidingen om studenten te informeren over de inrichting van het onderwijs. De studiewijzer informeert studenten over de structuur van de opleiding en het programma. Per studiejaar of studiefase is een studiewijzer beschikbaar. In de studiehandleiding vindt de student informatie over de inrichting van een specifieke onderwijseenheid. De opleiding heeft recent een vast format voor alle studiehandleidingen ontwikkeld en in gebruik genomen. Hiermee geeft de opleiding passend antwoord op een verbeterwens van studenten. Studiehandleidingen worden pas op het Onderwijsplein geplaatst nadat studenten uit de verschillende studieroutes feedback hebben gegeven op de leesbaarheid en bruikbaarheid. Het panel vindt dit positief.

Standaard 9

Kwaliteitszorg

De opleiding kent een expliciete en breed gedragen kwaliteitszorg, bevordert de kwaliteitscultuur en is gericht op ontwikkeling.

Conclusie

De opleiding **voldoet** aan de basiskwaliteit voor deze standaard, voor zowel de voltijd-, deeltijd- als (flexibele) duale variant.

De opleiding heeft een helder kwaliteitsbeleid en een planmatig ingerichte kwaliteitszorgcyclus. De opleiding verzamelt veel kwantitatieve en kwalitatieve informatie en feedback en gebruikt dit om haar onderwijs gericht te verbeteren. Studenten zijn tevreden over de manier waarop de opleiding als geheel, maar ook de individuele docent, opvolging geeft aan evaluaties en feedback.

De organisatiestructuur biedt voldoende uitwisselingsmogelijkheden voor locatie-overstijgend formeel en informeel leren van docenten. Het panel heeft het beeld gekregen van een reflectieve opleiding die zich kenmerkt door een grote leerbereidheid. De aanstelling van studentadviseurs bevestigt dit beeld en toont aan dat de opleiding studenten als *learning partners* betreft in het verbeterproces.

Onderbouwing

De opleiding heeft in 2019 een kwaliteitsbeleid opgesteld. De insteek van dit kwaliteitsbeleid is om de kwaliteitscultuur van de opleiding te versterken. Het kwaliteitsbeleid kent drie uitgangspunten: systematische reflectie, de combinatie van feedback en feedforward en peerreview.

Systematische reflectie

De opleiding zorgt voor systematische reflectie door te werken met een evaluatiejaarplan en een meerjarenplan. Door te werken met een meerjarenplan kan de opleiding kwaliteitsaspecten over de jaren heen monitoren en trends analyseren. Het panel vindt het sterk dat de opleiding de kwaliteitszorg planmatig aanpakt. De opleiding werkt daarbij met bestaande metingen, zoals de HBO-Monitor en de Nationale Studentenenquête en met eigen metingen. Het panel constateert dat de opleiding veel (kwalitatieve en kwantitatieve) informatie verzamelt en dat dit een goede basis biedt voor reflectie.

Feedback en feedforward

In aansluiting op hogeschoolbeleid heeft de opleiding de verantwoordelijkheid voor het monitoren van de onderwijskwaliteit primair bij de docententeams gelegd. Op elke locatie heeft een teamlid de rol van kwaliteitszorgmedewerker, die de kwaliteitszorg op de locaties coördineert. Zij worden hierin bijgestaan door de centrale beleidsadviseurs kwaliteitszorg, die ook zorgdragen voor locatie-overstijgende evaluaties en analyses. De onderwijskwaliteit wordt gemeten met onderwijsevaluaties (vragenlijsten die door alle studenten ingevuld kunnen worden) en via studentpanelgesprekken (waaraan klassenvertegenwoordigers deelnemen). In de flexibele variant is daarnaast gestart met de inzet van feedforward in de gesprekken met studenten, met als doel om samen met studenten de onderwijsactiviteiten voor de komende periode nader in te vullen. Het panel moedigt deze ontwikkeling aan.

Een recente ontwikkeling is de aanstelling van studentadviseurs, die onderzoek doen naar de mogelijkheden om studentparticipatie in de organisatie en bij het ontwerp en de uitvoering van het onderwijs te vergroten. Het panel vindt dit een mooie en interessante ontwikkeling waaruit blijkt dat de opleiding studenten benadert als *learning partners* en studenten actief laat participeren in kwaliteitszorg. Het panel is benieuwd naar de opbrengst van deze werkwijze voor zowel de opleiding als voor de betrokken studenten en raadt de opleiding aan om ervaringen van het werken met studentadviseurs te verzamelen en te analyseren.

Peerreview

De opleiding maakt regelmatig gebruik van 'vreemde ogen'. Zo heeft de opleiding peers betrokken bij een tussentijdse evaluatie (scan) van de opleiding in 2018 en bij een scan van de flexibele variant in 2019. Daarnaast neemt de opleiding deel in een netwerk van pabo's waarin leren van elkaar centraal staat.

Kwaliteitscultuur

Het domeinmanagementteam, de curriculumcommissie en de opleidingscommissie bespreken de resultaten van evaluaties. Ook het werkveld wordt geïnformeerd over relevante evaluaties, zoals het Werkveldonderzoek. De uitkomsten van evaluaties worden met studenten gedeeld op de locaties en besproken in de studentenpanels. Daarnaast wordt in de studiewijzers aangegeven welke wijzigingen er gemaakt zijn op basis van voorgaande evaluaties. Dit vindt het panel positief. Studenten hebben het panel verteld dat hun feedback serieus genomen wordt door de opleiding. Dit geldt niet alleen voor de verbeterpunten die via de studentenpanels aangedragen worden, maar ook voor tussentijdse feedback die studenten aan individuele docenten geven.

De organisatie van de opleiding is ondersteunend voor de ontwikkeling van een kwaliteitscultuur, zo meent het panel. De inzet van locatie-overstijgende vakgroepen, werkgroepen en projectgroepen zorgt voor afstemming en het delen van kennis en ervaringen. Positief zijn ook de studiedagen die de opleiding vier keer per jaar organiseert voor alle docenten.

Het panel maakt uit de gesprekken en informatie op dat de opleiding een breed gedragen verbetercultuur kent, zowel op de afzonderlijke opleidingslocaties als over de locaties heen. Zoals een docent tegen het panel vertelde: 'verbeteren en veranderen hoort bij ons reguliere werk'. De opleiding heeft de eigen sterke en zwakke punten duidelijk in het vizier en is hier open over, zowel in de zelfevaluatie als in de gesprekken met het panel. Het panel heeft het beeld gekregen van een reflectieve opleiding die zich kenmerkt door een grote leerbereidheid.

Standaard 10 Toetsing

De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing.

Conclusie

De opleiding **voldoet** aan de basiskwaliteit voor deze standaard, voor zowel de voltijd-, deeltijd- als (flexibele) duale variant.

De opleiding heeft een adequaat systeem van toetsen. De toetsen zijn zo opgesteld dat studenten in staat gesteld worden om hun kennis en bekwaamheden op het juiste niveau aan te tonen. Bij de kennistoetsen is de koppeling tussen de beoogde leerresultaten en de landelijke kennisbases inzichtelijk, bij de beroepsproducten ziet het panel deze koppeling minder duidelijk terug. De opleiding zou deze relatie inzichtelijker kunnen maken.

De opleiding heeft een uitgewerkte beoordelingssystematiek, maar de beoordelingen van studentproducten zijn nog niet altijd even herleidbaar en transparant. Het panel beveelt de opleiding aan om kritisch te kijken naar de beoordelingsformulieren en om na te gaan of voor alle beoordelaars duidelijk is wat onder de beoordelingscriteria wordt verstaan, welke niveaus daarin worden onderscheiden en hoe die zich karakteriseren. Ook vindt het panel het raadzaam om te kalibreren op welke wijze beoordelingen per criterium tot stand komen.

De examencommissie voert haar wettelijke taken uit en heeft een duidelijkere positie gekregen in de afgelopen periode. Het panel vindt het positief dat er structurele afstemming plaatsvindt tussen de examencommissie, het management en de curriculumcommissie. De opleiding heeft de borging van de toetskwaliteit en het eindniveau goed georganiseerd.

De fasetoetsen maken leerwegonafhankelijk toetsen van eenheden van leeruitkomsten mogelijk in de flexibele duale variant. De inrichting van de toetsen past bij het flexibele karakter van deze variant. Het panel merkt op dat het valideren van bewijsmateriaal van studenten nog in ontwikkeling is. De aandacht die de opleiding hiervoor heeft, geeft het panel vertrouwen.

Onderbouwing

Toetssysteem

De opleiding heeft in aansluiting op de onderwijsvisie een toetsbeleid opgesteld en dit uitgewerkt in een toetsplan. Het toetsplan biedt praktische handvaten aan examinatoren voor het construeren, uitvoeren en beoordelen van toetsen. De opleiding wil in de toekomst naar programmatisch toetsen en holistisch beoordelen toe. Het panel zou dit een passende wijze van toetsen en beoordelen vinden voor de opleiding.

De opleiding gebruikt verschillende toetsvormen, zoals kennistoetsen, beroepsproducten en portfolio-assessments. Voorbeelden van beroepsproducten zijn een lesontwerp, observatieverslag, een nieuwsbrief aan ouders of verslag van een teambijeenkomst. Het panel is positief over de variatie aan toetsvormen. Kennistoetsen worden ingezet om de basiskennis van de vakinhoudelijke vakken te toetsen, waarbij ook de landelijke toetsen voor Nederlands, rekenen-wiskunde en Engels moeten worden behaald. In de flexibele duale variant zijn kennistoetsen faseonafhankelijk. De praktijkbeoordelingen worden gegeven op basis van een

praktijkadvies van de praktijkbegeleider, de inhoud van het praktijkdossier en een bezoek met lesbeoordeling in de groep of een contactmoment met de praktijkbegeleider en de student.

Fasetoetsen

In de flexibele duale variant, de vwo-route en de verkorte deeltijd maakt de opleiding gebruik van fasetoetsen. Dit zijn geïntegreerde toetsen waarmee beoordeeld wordt of de student voldoet aan een eenheid van leeruitkomsten, ongeacht de leerweg die een student heeft afgelegd. Het onderzoek en de kennistoetsen maken geen onderdeel uit van de fasetoets, maar moeten apart worden afgelegd. Elke fasetoets is gekoppeld aan een praktijkthema. Zo is de fasetoets van fase 2A gekoppeld aan het thema Actief en betekenisvol leren. De fasetoets bestaat uit drie delen: een praktijkbeoordeling en reflectie, het ontwerpen van onderwijs en een reflectieverslag 'beroepsgeschied'. Studenten moeten per onderdeel bewijsstukken aanleveren om aan te tonen dat ze voldoen aan de leeruitkomsten en onderliggende prestatie-indicatoren. Voor het onderdeel ontwerpen van onderwijs van fase 2B moeten studenten bijvoorbeeld per vak (zoals taal of rekenen) een onderwijsontwerp inleveren met een beoordeling van een vakdocent.

De beoordeling vindt plaats aan de hand van het fasedossier en een criteriumgericht interview tussen student en twee assessoren. De assessoren hebben een training voor fasetoetsing gevolgd. Het panel heeft gehoord dat er veel afstemming tussen assessoren plaatsvindt over het toetsen van de leeruitkomsten, bijvoorbeeld tijdens locatie-overstijgende intervisiebijeenkomsten. Het panel heeft gemerkt dat het valideren van bewijsmateriaal van studenten nog niet vanzelfsprekend is voor alle examinatoren. Het panel raadt de opleiding aan om hier de komende tijd aandacht aan te blijven geven en hier alle docenten bij te betrekken, om ervaringen te kunnen delen en te kunnen werken aan een gedeeld kader.

Kwaliteit van de toetsen en beoordelingen

Het panel heeft een selectie van toetsen ingezien van de verschillende opleidingsvarianten. Het panel heeft gekeken naar de toetsvragen, de beschikbare informatie voor studenten, de uitwerkingen van studenten en de beoordeling en feedback van examinatoren. Het panel constateert dat de toetsen zo zijn opgezet dat studenten hun bekwaamheden en kennis kunnen laten zien. Studenten geven aan dat zij bij aanvang van een onderwijseenheid voldoende worden geïnformeerd over de leerdoelen, lesstof en toetsing via de studiewijzers.

De opleiding werkt voor de kennistoetsen met toetsmatrijzen waarin aangegeven staat welke leerdoelen en onderwerpen uit de kennisbases op kennis en inzicht getoetst worden. De opleiding doet dit op adequate wijze. Om de transparantie naar studenten toe te bevorderen, zou de opleiding de toetsmatrijzen in de studiehandleidingen kunnen opnemen. De koppeling van de kennisbases met de beroepsproducten is volgens het panel minder inzichtelijk. Het panel raadt de opleiding aan om deze relatie te expliciteren.

De opleiding heeft een uitgewerkte beoordelingssystematiek en het panel heeft goede voorbeelden gezien van (onderbouwingen van) beoordelingen. Het panel vindt de beoordelingen van studentproducten echter niet altijd even herleidbaar en transparant. Dit geldt ook voor de beoordeling van de eindwerken. Voor het panel was niet in alle gevallen duidelijk hoe de beoordelaars de beoordelingscriteria (rubrics) interpreteren en tot deelscores per onderdeel komen. Ook de kwaliteit van feedback is volgens zowel studenten als het panel docentafhankelijk, met name in de voltijd- en deeltijdvariant. Bij de fasetoetsen van de flexibele opleidingsvariant ziet het panel dat studenten over het algemeen wel uitgebreid feedback ontvangen, zowel ten aanzien van sterke punten als ontwikkelpunten van de student.

Het panel beveelt de opleiding aan om kritisch te kijken naar de beoordelingsformulieren en om na te gaan of voor alle beoordelaars duidelijk is wat onder de beoordelingscriteria wordt verstaan, welke niveaus daarin worden onderscheiden en hoe die zich karakteriseren. Ook vindt het panel het raadzaam om te kalibreren op welke wijze beoordelingen per criterium tot stand komen. Kalibratie is volgens het panel zowel voor de toekenning van cijfers per criterium als voor holistische beoordelingen raadzaam. Het werken met rubrics om beoordelingen te onderbouwen is volgens het panel nuttig en raadzaam (als tussenstap) in de ontwikkeling richting meer holistisch beoordelen. Het panel zou graag zien dat de opleiding dit proces in gezamenlijkheid doorloopt met alle actoren (examinatoren, examencommissie, toetscommissie) en daarbij ook studenten betreft om te horen wat zij belangrijk vinden ten aanzien van beoordelingen en feedback.

Borging toetskwaliteit

De examencommissie is verantwoordelijk voor de borging van de toetsing en examinering. De examencommissie heeft een toetscommissie ingesteld voor de kwaliteitsborging van individuele toetsen. Het panel maakt uit de documenten en gesprekken op dat de examencommissie en toetscommissie hun werk adequaat uitvoeren. De positie van de examencommissie in de opleiding en de communicatie tussen de examencommissie en het management is de afgelopen periode verbeterd, onder andere door de invoering van een periodiek overleg tussen de directeur van het domein, de voorzitter examencommissie en de voorzitter curriculumcommissie. Het panel vraagt aandacht voor de facilitering (in tijd) van de leden van de examencommissie en toetscommissie.

De kwaliteitsborging van toetsing richt zich op validiteit, betrouwbaarheid, transparantie, authenticiteit, efficiëntie en normering en cesuur. Het panel constateert dat de opleiding verschillende instrumenten inzet om de kwaliteit van toetsen te borgen. Zo maakt de opleiding gebruik van het vierogenprincipe bij het opstellen en beoordelen van toetsen en worden examinatoren aangewezen door de examencommissie. De opleiding maakt bij de praktijkbeoordelingen gebruik van zowel interne als externe examinatoren, die afkomstig zijn van één van de opleidingsscholen of OidS-scholen. De begeleiding en beoordeling van de verschillende praktijkonderdelen vindt gescheiden plaats.

Opzet van het afstuderen

Het afstudeerprogramma bestaat uit het startbekwaamheidsportfolio, het afstudeeronderzoek en de afrondende praktijk. Het startbekwaamheidsassessment is het sluitstuk van de opleiding en bestaat uit een portfolio en een criteriumgericht interview. In het portfolio reflecteren studenten op hun professionele ontwikkeling en voeren zij vijf 'Proeven van Bekwaamheid' uit die gerelateerd zijn aan de beroepstaken uit het opleidingsprofiel. Het criteriumgericht interview is een gesprek tussen student en twee assessoren naar aanleiding van het portfolio. De assessoren geven op basis van het portfolio en het gesprek een oordeel over het startbekwaamheidsniveau van de student.

Het afstudeeronderzoek betreft een praktijkgericht onderzoek aan de hand van een vraag uit de praktijk. De afstudeerbegeleider bewaakt de inhoudelijke en procesmatige voortgang van het afstudeeronderzoek en geeft tussentijds feedback. De begeleiding van het afstuderen vindt individueel plaats. Verschillende locaties werken daarnaast met afstudeerkringen waarin studenten elkaar feedback geven. Alumni zijn tevreden over de afstudeerbegeleiding die zij hebben gekregen en benoemen dit als: "prettige begeleiding en een soepel proces". Waardering is er ook voor de tijdige en duidelijke introductie op het afstuderen en de afstudeerkringen.

In de afrondende praktijk staan studenten zelfstandig voor de klas. Studenten mogen pas met de afrondende praktijk beginnen als zij een 'groenlichtassessment' hebben behaald, het onderdeel 'voorbereidende praktijk' met een voldoende hebben afgesloten en als zij minimaal 170 EC hebben behaald uit jaar/fase 1, 2 en 3. Studenten moeten in dit assessment laten zien dat zij in complexe situaties efficiënt en effectief kunnen handelen en over het eigen handelen kunnen reflecteren.

De afrondende praktijk wordt beoordeeld door een instituutsbegeleider vanuit de opleiding zelf, of door een schoolopleider van scholen waarmee een Opleiden in de School-overeenkomst is afgesloten. De beoordeling vindt plaats aan de hand van een praktijkdossier, een lesobservatie en een advies van de praktijkbegeleider. In het praktijkdossier beschrijft de student de eigen ontwikkeling in de praktijk met behulp van voorbeelden uit de praktijk, geïllustreerd met gemaakte opdrachten en verslagen van uitgevoerde praktijkopdrachten en feedback. Het panel constateert dat de opleiding het werkveld voldoende betreft bij de eindbeoordelingen.

Borging van het eindniveau

De opleiding borgt de kwaliteit van het eindniveau op verschillende manieren. De begeleiding en beoordeling van het afstuderen zijn gescheiden. Alle assessoren zijn aangewezen door de examencommissie. De eindwerken en startbekwaamheidsportfolio's worden door twee assessoren beoordeeld. Voor aanvang van het startbekwaamheidsassessment vormen de assessoren onafhankelijk van elkaar een voorlopig oordeel over het startbekwaamheidsportfolio, waarna het criteriumgerichte interview volgt. Een derde assessor wordt ingeschakeld bij oordelen die op de grens van voldoende/onvoldoende uitkomen en in gevallen waarin de examinatoren het niet eens kunnen worden. De opleiding hanteert volgens het panel een zorgvuldige werkwijze rondom het afstuderen.

Elke locatie organiseert regelmatig kalibreersessies voor assessoren, om voor afstemming over de beoordeling van de afstudeeronderzoeken en startbekwaamheidsportfolio's te zorgen. Daarnaast heeft elke locatie een afstudeercommissie die het onderzoeksplan moet goedkeuren voordat een student met het onderzoek mag starten. De voorzitters van de afstudeercommissie overleggen periodiek om voor afstemming tussen de locaties te zorgen. Het panel constateert dat de opleiding de borging van het eindniveau goed georganiseerd heeft.

De examencommissie voert periodiek een steekproef van de eindwerken uit. Op basis van de uitkomsten van deze steekproeven wijst de examencommissie het management op mogelijke verbeterpunten. De opleiding maakt daarnaast regelmatig gebruik van 'externe ogen' om het afstudeerniveau te beoordelen. Zo heeft de opleiding recent een externe beoordeling van een steekproef van afstudeeronderzoeken laten uitvoeren. Ook werkt de opleiding binnen het cluster Pabo's Midden Nederland aan peer review. Het panel vindt dat de opleiding goed gebruik maakt van een kritische blik van buitenaf.

Standaard 11 Gerealiseerde leerresultaten

De opleiding toont aan dat de beoogde leerresultaten worden gerealiseerd.

Conclusie

De opleiding **voldoet** aan de basiskwaliteit voor deze standaard, voor zowel de voltijd-, deeltijd- als (flexibele) duale variant.

De eindwerken laten zien dat studenten op passend niveau afstuderen en de beoogde leerresultaten bereiken. De opleiding levert startbekwame leraren op, die direct aan de slag kunnen in het basisonderwijs.

De startbekwaamheidsdossiers tonen de ontwikkeling van de studenten op alle beroepstaken tot startbekwame professionals. De nadruk die de opleiding legt op het afleveren van reflectieve professionals spreekt uit de dossiers die het panel heeft ingezien. Het panel vindt het positief dat studenten in de startbekwaamheidsdossiers een koppeling leggen tussen theorie en hun eigen handelen in de praktijk. Een aandachtspunt hierbij is het gebruik van meer actuele literatuur.

De afstudeeronderzoeken zijn van het juiste niveau en vormen een duidelijk sluitstuk van de onderzoekslijn. De onderzoeksonderwerpen passen bij het beroep van leraar basisonderwijs en afgestemd op relevante vragen uit het werkveld. De komst van een nieuw opleidingsprofiel geeft volgens het panel aanleiding om te onderzoeken of de inrichting van het afstuderen hier voldoende op aansluit. Het panel raadt de opleiding aan om de toetsing van het onderzoekend vermogen te verbinden aan de andere beroepstaken en om toe te werken naar een afstudeerwerk waarin alle beroepstaken getoetst worden op eindniveau.

De tussenproducten van studenten in de flexibele duale opleidingsvariant zijn relevant en van passend niveau. De producten laten zien dat studenten de leeruitkomsten behalen. Dit geeft het panel vertrouwen dat studenten na het behalen van alle leeruitkomsten zich tot startbekwam leraar basisonderwijs hebben ontwikkeld.

Onderbouwing

Het panel heeft een selectie van eindwerken bestudeerd om te beoordelen of de beoogde leerresultaten worden gerealiseerd. De opleiding heeft het panel hiertoe een lijst met afgestudeerden van de laatste twee jaar overhandigd. Hieruit heeft het panel twintig eindwerken geselecteerd, verdeeld over de vijf verschillende locaties, voltijd- en deeltijdvariant en de verschillende studieroutes en afstudeerrichtingen (jonge kind, oudere kind) daarbinnen. Bij de selectie is een verdeling gemaakt over voldoende, ruim voldoende en (zeer) goede eindcijfers. In bijlage 2 zijn meer details over de steekproef opgenomen.

Producten van afgestudeerden (voltijd en deeltijd)

Het panel heeft de verschillende onderdelen van de afstudeerdossiers van studenten bekeken: het startbekwaamheidsportfolio, het afstudeeronderzoek en de afrondende praktijk (praktijk fase 3) en de beoordelingen van deze onderdelen. Het panel constateert aan de hand van de dossiers dat de verschillende onderdelen een geheel vormen dat de beoogde leerresultaten afdekt.

In de startbekwaamheidsdossiers reflecteren studenten op hun professionele ontwikkeling en laten zij aan de hand van vijf proeven van bekwaamheid zien dat zij zich hebben ontwikkeld tot startbekwaam leraar basisonderwijs. Het panel constateert dat de proeven aansluiten op de beroepstaken uit het opleidingsprofiel. De ontwikkeling van studenten tot reflectieve professional is duidelijk terug te zien in de dossiers. Het panel ziet in de startbekwaamheidsdossiers dat studenten een koppeling maken tussen theorie en praktijk. Het panel vindt dit positief, maar merkt op dat regelmatig wat gedateerde literatuur (≥ 10 jaar oud) wordt benut door studenten. Het panel vindt het gebruik van overwegend recente literatuur passen bij de nadruk op het leven lang leren (één van de proeven van bekwaamheid). Dit is volgens het panel een aandachtspunt voor de opleiding. Uit de praktijkdossiers en beoordelingen van de afrondende praktijk blijkt dat studenten zich hebben ontwikkeld tot startbekwaam leraar basisonderwijs.

Het afstudeeronderzoek is de proeve van bekwaamheid voor het onderdeel 'de onderzoeker in de praktijk'. Het panel constateert dat het afstudeeronderzoek een duidelijk sluitstuk is van de onderzoeksleerlijn in de opleiding. De afstudeeronderzoeken zijn volgens het panel van voldoende niveau en betreffen vakrelevante onderwerpen, die aansluiten bij actuele thema's uit de maatschappij en vraagstukken uit de directe beroepspraktijk. Zo zag het panel een praktijkonderzoek naar rouwverwerking bij kinderen in de middenbouw, waarbij de student een stappenplan voor overlijdensgevallen voor de school heeft gemaakt. Ook heeft het panel een praktijkonderzoek naar de invloed van het spel in de speelhoek op de sociaal-emotionele ontwikkeling van leerlingen van groep 1/2 gezien. Dit onderzoek sloot aan op een concrete vraag uit de directe beroepspraktijk en mondde uit in een concreet advies aan de betreffende basisschool over de vormgeving van het spel in de speelhoek.

De afstudeeronderzoeken laten zien dat studenten over voldoende onderzoeksvaardigheden beschikken om zelfstandig een praktijkgericht onderzoek op te zetten en uit te voeren. Studenten voeren een literatuuronderzoek uit en hanteren passende onderzoeksmethoden, zoals het afnemen van vragenlijsten en het uitvoeren van observaties, om vervolgens tot een onderbouwde conclusie te komen waarin de vraag van de opdrachtgever (school) beantwoord wordt, vaak met een gericht advies of een concrete handreiking. Het panel kon uit de afstudeeronderzoeken opmaken dat de onderzoeksonderwerpen afgestemd waren op de behoeften van de (stage)school en vindt dit positief. Het panel constateert dat onderzoeksvaardigheden los van de andere beroepstaken getoetst worden en vraagt zich af deze wijze van afstuderen nog voldoende aansluit bij het nieuwe opleidingsprofiel. Het panel raadt de opleiding aan om de toetsing van het onderzoekend vermogen te verbinden aan de andere beroepstaken en om toe te werken naar een afstudeerwerk waarin alle beroepstaken getoetst worden op eindniveau.

Tussenproducten flexibele pabo

Van de flexibele pabo (duale variant) waren ten tijde van de visitatie nog geen afstudeerwerken. Het panel heeft daarom een selectie van tussenproducten van studenten beoordeeld om een beeld te krijgen van hoe de beoogde leerresultaten worden gerealiseerd. Deze selectie bestaat uit tussenproducten van studenten van de vier locaties waar de flexibele (duale) variant wordt aangeboden (Den Haag, Dordrecht, Haarlem en Rotterdam). Van elke locatie is het werk en de beoordeling van minimaal twee studenten bestudeerd, waarbij is gekozen voor de hoogst afgeronde fasetoetsen en onderzoeken van de betreffende studenten.

Het panel heeft naar de volgende tussenproducten gekeken (zie bijlage 2 voor de verdeling):

- Fasedossier 2A – Actief en betekenisvol leren
- Onderzoek De ideale School - fase 2A
- Fasedossier 2B
- Onderzoek Passend Onderwijs - fase 2B
- Fasedossier 3A
- Geïntegreerd onderwijskundig ontwerp – fase 3B

In de fasedossiers laten studenten zien dat zij de leeruitkomsten van die fase hebben behaald. De leeruitkomsten zijn gerelateerd aan de beroepstaken uit het opleidingsprofiel ('het verzorgen van onderwijs', 'het begeleiden van leerlingen', 'het ontwerpen van onderwijs', 'het samenwerken met collega's, ouders en externen' en 'een leven lang leren'). De dossiers laten zien dat studenten persoonlijke bewijsstukken aanleveren om leeruitkomsten aan te tonen, zelf leerdoelen opstellen en op hun eigen handelen reflecteren. Zo heeft het panel gezien dat een student de beroepstaak samenwerken met collega's, ouders en externen onderbouwt met feedback van een collega-leerkracht, van een interne begeleider en van de adjunct-directrice. Met het fase-onderzoek tonen studenten de leeruitkomsten van de beroepstaak 'onderzoeken van de onderwijspraktijk' aan. Het panel zag bijvoorbeeld een fase-onderzoek in opleidingsfase 2A over de 'TV-school' gemaakt door een drietal studenten en een individueel fase-onderzoek in opleidingsfase 2B over groepsvorming in de onderbouw.

Het panel vindt de inhoud van de fasedossiers en onderzoeken relevant voor de Opleiding tot leraar Basisonderwijs en beoordeelt het niveau als voldoende voor een opleiding op hbo-bachelorniveau. In de fasedossiers ziet het panel terug dat studenten nog in ontwikkeling zijn, maar zeker bekwaamheden aantonen die passen bij hun ontwikkelingsstadium en opleidingsfase (2A, 2B en 3A).

Het panel heeft op basis van het geheel aan bestudeerde tussenproducten vertrouwen dat studenten gedurende hun opleiding alle leeruitkomsten op het gewenste hbo-bachelorniveau zullen realiseren en zich zullen ontwikkelen tot startbekwame leraren basisonderwijs.

Functioneren van afgestudeerden in de beroepspraktijk

Studenten vinden na het afstuderen snel een baan als leraar in het basisonderwijs. Werkveldvertegenwoordigers zijn tevreden over het afstudeerniveau en zien Inholland-alumni als innovatieve en reflectieve leraren. Alumni geven in gesprek met het panel aan dat de opleiding hen goed heeft voorbereid op de beroepspraktijk. Zij hebben voldoende kennis en vaardigheden opgedaan om zelfstandig als leraar basisonderwijs aan de slag te gaan. Alumni zijn met name tevreden over de koppeling van theorie en praktijk in het onderwijs en de ruimte om praktische ervaring op te doen via het werkplekleren. Alumni van alle varianten hebben ervaren dat zij een eigen focus konden aanbrengen in het programma door zelf leerdoelen op te stellen. Dit heeft hen geholpen in hun ontwikkeling tot startbekwame leraar en wordt door de alumni ervaren als een goede basis voor hun verdere ontwikkeling.

Hoewel er nog geen afstudeerders van de flexibele duale variant zijn, zijn docenten, leercoaches, werkplekbegeleiders en studenten zelf positief over de ontwikkeling van studenten in dit traject. Flexibele studenten zijn in vergelijking met andere studenten verder in hun ontwikkeling als reflectieve professional.

Eindoordeel over de opleiding

Oordelen op de standaarden

Het visitatiepanel komt tot de volgende oordelen op de standaarden:

Standaard	Oordeel
Standaard 1 Beoogde leerresultaten	Voldoet
Standaard 2 Oriëntatie	Voldoet
Standaard 3 Inhoud	Voldoet
Standaard 4 Leeromgeving	Voldoet
Standaard 5 Instroom	Voldoet
Standaard 6 Personeel	Voldoet
Standaard 7 Voorzieningen	Voldoet
Standaard 8 Begeleiding	Voldoet
Standaard 9 Kwaliteitszorg	Voldoet
Standaard 10 Toetsing	Voldoet
Standaard 11 Gerealiseerde leerresultaten	Voldoet

De opleiding slaagt erin om met één curriculum verschillende varianten en studieroutes te bedienen. De visie van de opleiding ‘persoonlijk dichtbij’ is herkenbaar in het programma en uit zich in het bijzonder in de manier waarop de verschillende locaties – elk op eigen wijze – een persoonlijke relatie met hun studenten weten te leggen. De opleiding is reflectief, zelfkritisch en kenmerkt zich door een grote leerbereidheid. De opleiding gebruikt haar ervaringen met de flexibele duale variant om in alle varianten en studieroutes meer focus te leggen op gepersonaliseerd leren.

De oordelen zijn gewogen volgens de beslisregels van de NVAO. Op basis hiervan beoordeelt het visitatiepanel de kwaliteit van de bestaande hbo-bachelor Opleiding tot leraar Basisonderwijs van hogeschool Inholland als **positief**. De oordelen op de standaarden en het eindoordeel betreffen de voltijdvariant, de deeltijdvariant en de duale variant van de opleiding en de vijf opleidingslocaties: Alkmaar, Den Haag, Dordrecht, Haarlem en Rotterdam.

Aanbevelingen

Het panel beveelt de Opleiding tot leraar Basisonderwijs van Hogeschool Inholland aan om de komende periode de in dit rapport benoemde kwaliteiten voortdurende te blijven benutten en aandacht te geven aan onderstaande ontwikkelpunten.

Standaard 1

- De leeruitkomsten kunnen verder aangescherpt worden om de meetbaarheid van de leeruitkomsten te vergroten.

Standaard 2

Geen

Standaard 3

- Leg de koppeling tussen de onderwijseenheden en de landelijke kennisbases expliciet vast.

Standaard 4

- Maak duidelijke keuzes in het samen opleiden, bijvoorbeeld ten aanzien van het werken met losse scholen c.q. het geven van ruimte aan studenten om zelf te kiezen voor een school.
- Maak op basis van gericht beleid kwaliteitsafspraken met alle scholen en samenwerkingsverbanden over de kwaliteit en de inrichting van de leeromgeving op de school, om op die wijze de kwaliteit van het werkplekleren te verzekeren.

Standaard 5

Geen

Standaard 6

- Houdt aandacht voor werkdruk, zeker bij toenemende flexibilisering van de opleiding.
- Investeer blijvend en op structurele wijze in de gezamenlijke professionalisering van docenten, praktijkopleiders, instituutopleiders en schoolopleiders.

Standaard 7

Geen

Standaard 8

- Investeer in gezamenlijke professionalisering op het gebied van werken met leeruitkomsten en train (meer) leercoaches en studieloopbaangeleiders om studenten te begeleiden bij het inrichten van persoonlijke leerroutes. Professionaliseer ook de praktijkbegeleiders, instituutbegeleiders en schoolbegeleiders op dit gebied.
- Geef bij het verder ontwikkelen van het samen opleiden aandacht aan de relatie tussen opleiding en praktijkbegeleiders en de informatievoorziening aan praktijkbegeleiders, met name bij de losse scholen.

Standaard 9

Geen

Standaard 10

- Expliciteer de koppeling tussen de beoogde leerresultaten en de landelijke kennisbases van de beroepsproducten.
- Kijk kritisch naar de beoordelingsformulieren en ga na of voor alle beoordelaars duidelijk is wat onder de beoordelingscriteria wordt verstaan, welke niveaus daarin worden onderscheiden en kalibreer op welke wijze beoordelingen per criterium tot stand komen. Kalibreer op welke wijze beoordelingen per criterium tot stand komen.
- Besteed aandacht aan het valideren van bewijsmateriaal. Werk aan een opleidingsbreed gedeeld kader en professionalisering van examinatoren op dit gebied, van zowel examinatoren vanuit de opleiding als vanuit de praktijk.

Standaard 11

- Stuur op het gebruik van meer actuele literatuur door studenten bij het maken van de startbekwaamheidsportfolio's.
- Onderzoek of de inrichting van het afstuderen nog aansluit bij het nieuwe opleidingsprofiel en ga na op welke wijze de onderzoeksvaardigheden kunnen worden verbonden aan de toetsing van de andere beroepstaken bij de toetsing van het eindniveau.

Bijlagen

Bijlage 1 Bezoekprogramma

Beleidsmatige en agenderende audit: donderdag 17 september 2020

Locatie: Den Haag

Tijd	Thema	Deelnemers
10.00 - 10.15	Ontvangst	Panel Directeur domein Onderwijs & Innovatie Manager expertiseteam (portefeuille kwaliteit) Locatiemanager Pabo Den Haag (portefeuille onderwijs) Beleidsadviseur Kwaliteit van Onderwijs & Onderzoek
10.15 - 12.45	Vooroverleg panel, materiaalbestudering, rondleiding (digitale) leeromgeving en (werk)lunch	Panel
12.45 - 13.30	Beleidsmatige audit <ul style="list-style-type: none"> • Kwaliteitszorg • Personeelsbeleid • Onderzoek • Werkplekieren • Inhoud curriculum	Panel Beleidsadviseur Kwaliteit van Onderwijs & Onderzoek Beleidsadviseur Kwaliteit van Onderwijs & Onderzoek (portefeuille onderzoek) Beleidsadviseur Samen Opleiden HRM Adviseur Voorzitter Curriculumcommissie
13.30 - 13.40	Overleg panel	Panel
13.40 - 14.10	Agenderende audit	Panel Directeur domein Onderwijs & Innovatie Manager expertiseteam (portefeuille kwaliteit) Locatiemanager Pabo Den Haag (portefeuille onderwijs) Beleidsadviseur Kwaliteit van Onderwijs & Onderzoek

Online visitatiebezoek - dag 1: maandag 5 oktober 2020

Tijd	Gespreksonderwerp	Deelnemers	Specificatie deelnemers
08:00 – 08:30	Opstart panel		Panel
08:30 – 09:30	Portefeuillehouderschap m.b.t. onderwijs, logistiek, internationalisering, samen opleiden en personeel	Panel Directeur en locatiemanagers	Directeur domein Onderwijs & Innovatie Locatiemanager Pabo Den Haag Locatiemanager Pabo Dordrecht Locatiemanager Pabo Alkmaar Locatiemanager Pabo Haarlem Locatiemanager Pabo Rotterdam
9:30 – 9:50	Pauze 20 minuten		
09:50 – 10:50	Locatie Rotterdam Specifieke aandacht voor: - VT en flex - Leren op de werkplek; (learning labs)	Panel Team Rotterdam, student en werkveldvertegenwoordiger	1. Schoolopleider; externe instituutsopleider en assessor 2. Docent-onderzoeker; lerarenopleider Pedagogiek/Digitale geletterdheid; Kwaliteitscoördinator 3. Student flexibele deeltijd, fase 2 4. Lerarenopleider; voorzitter groep slb/praktijk, lid curriculumcommissie 5. Lerarenopleider Bewegingsonderwijs; voorzitter vakgroep Bewegingsonderwijs; coördinator voltijd Rotterdam 6. Locatiemanager
10:50 – 11:10	Pauze 20 minuten		
11:10 – 12:10	Locatie Den Haag Specifieke aandacht voor: - Flex-duaal en digi-pabo - Eerder specialiseren - Inzet LMS	Panel Team Den Haag, student en werkveldvertegenwoordiger	1. Student 3 ^e jaar voltijd 2. Bovenschools coördinator opleidingsschool 3. Coördinator flexibele variant; lid curriculumcommissie 4. Coördinator verkorte deeltijd; docent rekenen-wiskunde; lid curriculumcommissie; leercoach 5. Docent Geschiedenis; slb-er verkorte deeltijd; leercoach 6. Locatiemanager
12:10 – 13:00	Pauze 50 minuten	Lunch	
13:00 – 14:00	Locatie Alkmaar Specifieke aandacht voor: - Voltijd en vwo-route - Onderzoekend leren	Panel Team Alkmaar, student en werkveldvertegenwoordiger	1. Student 3 ^e jaar vwo-route 2. Schoolopleider 3. Lerarenopleider Geschiedenis; voorzitter vakgroep Wereldoriëntatie; coördinator vwo-route en verkorte deeltijd; projectleider landelijke peer review 4. Lerarenopleider Pedagogiek/Onderwijskunde; coördinator fase 2/kwaliteitszorg 5. Lerarenopleider Pedagogiek/Onderwijskunde Locatiemanager

14:00 - 14:20	Pauze 20 minuten		
14:20 – 15:20	Locatie Dordrecht Specifieke aandacht voor: - Verkorte deeltijd - Kwaliteitscultuur - Brede vorming	Panel Team Dordrecht, student en werkveldvertegenwoordiger	1. Student 2 ^e jaar verkorte deeltijd 2. Directeur kwaliteit en personeel schoolbestuur 3. Coördinator verkorte deeltijd; Docent Rekenen-Wiskunde; roostering en planning flex 4. Lerarenopleider Nederlands; afstudeercoördinator; slb-er verkorte deeltijd 5. Lerarenopleider Levensbeschouwing; kwaliteits coördinator, slb-er verkorte deeltijd; docent-onderzoeker 6. Locatiemanager
15:20 – 15:40	Pauze 20 minuten		
15:40 – 16:40	Locatie Haarlem Specifieke aandacht voor: - Voltijd en deeltijd - Internationalisering - Actief leren - Gezonde pabo	Panel Team Haarlem, student en werkveldvertegenwoordiger	1. Student deeltijd (4+ jaar) 2. Lid CvB schoolbestuur 3. Lerarenopleider Pedagogiek 4. Lerarenopleider Bewegingsonderwijs 5. Lerarenopleider Engels; coördinator Internationalisering 6. Locatiemanager
16:40 – 17:00	Pauze 20 minuten		
17:00 - 17.30	Tijd voor eventuele extra Materiaalbestudering/ vragen	Panel	Directeur domein Onderwijs & Innovatie Manager expertiseteam (portefeuille kwaliteit) Locatiemanager Pabo Den Haag (portefeuille onderwijs) Beleidsadviseur Kwaliteit van Onderwijs & Onderzoek
17.30	Afronding dag 1	Panel	

Programma - dag 2: dinsdag 6 oktober 2020

Tijd	Thema	Deelnemers	Specificatie deelnemers
09:00 – 09:30	Opstart panel		
09:30 – 10:30	Gesprek docenten, examinatoren	Panel Vertegenwoordiging docenten (= examinatoren) die in de te visiteren varianten/vormen (VT/DT/Flex) werkzaam zijn	1. Lerarenopleider Digitale geletterdheid en Pedagogiek/Onderwijskunde 2. Lerarenopleider Pedagogiek; coördinator jaar 3/4, slb-er, coördinator internationalisering 3. Lerarenopleider Nederlands, vakgroepvoorzitter taal, coördinator verkorte deeltijd 4. Lerarenopleider Levensbeschouwing, onderzoeker 5. Lerarenopleider Pedagogiek, leercoach 6. Lerarenopleider rekenen-wiskunde, co-eigenaar afstudeeronderzoek
10:30 – 10:50	Pauze 20 minuten		
10:50 – 11:50	Gesprek studenten (gespreid over locaties en varianten)	Panel	1. Student Alkmaar, deeltijd 2. Student Dordrecht, verkorte deeltijd, jaar 2 3. Student Den Haag, Digi-Pabo, jaar 2 4. Student Haarlem, voltijd, jaar 4 5. Student Rotterdam, voltijd, jaar 4
11:50 – 12:15	Pauze 25 minuten		
12:15 – 13:00	Gesprek alumni	Panel	1. Alumnus Alkmaar, deeltijd 2. Alumnus Dordrecht, verkorte deeltijd DigiPabo 3. Alumnus Haarlem, voltijd 4. Alumnus Rotterdam, voltijd
13:00 – 13:20	Pauze 20 minuten		

13:20 – 14:20	Gesprek onderwijs en onderzoek; ontwikkeling borging	Panel Afvaardiging van toetscommissie, opleidingscommissie, curriculumcommissie, examencommissie en onderzoeksgroep	1. Voorzitter toetscommissie; Lerarenopleider Engels, slb-er verkorte deeltijd 2. Voorzitter opleidingscommissie, lerarenopleider Pedagogiek 3. Voorzitter curriculumcommissie 4 Interim voorzitter examencommissie, Lerarenopleider Pedagogiek 5. Lector De Pedagogische Opdracht
14:20 – 14:40	Pauze 20 minuten		
14:40 – 15:40	Tijd voor eventuele extra materialenstudie/vragen	Panel Stuurgroepleden	Directeur domein Onderwijs & Innovatie Manager expertiseteam (portefeuille kwaliteit) Locatiemanager Pabo Den Haag (portefeuille onderwijs) Beleidsadviseur Kwaliteit van Onderwijs & Onderzoek
15:40 – 16:40	Beoordelingsoverleg panel	Panel	
16:40 – 17:10	Terugkoppeling van panel aan de opleiding	Panel Stuurgroepleden en managers; via live stream door een ieder te volgen	

Op 8 oktober 2020 heeft het panel een ontwikkelgesprek gevoerd met de opleiding.

Bijlage 2 Bestudeerde documenten

- Beleidsnotitie studeren aan de pabo met een functiebeperking
- Conversietabel regulier naar flexibele opleiding
- Dekkingsmatrices
- Domeinmeerjarenplan 2016-2022 O&I
- Filmpjes locaties (via website)
- Formatieoverzicht, februari 2020
- Gids voor keuzeonderwijs en vakprofilering
- HBO-monitor factsheet 2018
- Inholland Kwaliteitsafspraken 2019-2024
- Instellingsplan Inholland 2016-2022, Durf te leren
- Jaarplan curriculumcommissie 2019-2020
- Jaarplan kwaliteitszorg 2014-2015
- Jaarverslag curriculumcommissie 2018-2019
- Kaders onderwijsconcept Inholland flexibele deeltijdopleidingen, 2016
- Keurmerkprocedure opleidingsschool Inholland, 2015
- KPI-bepaling certificaten
- Kwaliteitsbeleid O&I 2019
- Leren op de werkplek, visie en scan
- Macroroosters van de verschillende studieroutes (opzet curricula)
- Meta-evaluatie 2016-2019
- Midtermreview meerjarenplan 2016-2022
- Midtermreview onderzoeksgroep, 2019
- O&I Professionaliseringsplan 2017-2018
- Onderwijs- en Examenregeling 2019-2020
- Onderzoek doen en kritisch denken (beschrijving leerlijn)
- Ontwikkelingsplan 2019-2020, Domein O&I
- Opleidingsprofiel Opleiding tot leraar Basisonderwijs 2019-2020
- Opmaat kwaliteitsmanagementplan
- Opzet nieuwe vorm curriculumcommissie 2019-2020
- Ppt Samen opleiden in breder perspectief (extra overleg RvA)
- Praktijkhandreikingen voor praktijkbegeleiders
- Profiel leercoach flexibele pabo
- Profiel studentadviseurs en begeleidend docent
- Profielen PIT wervingsactie
- Projectplan herontwerp pabo, 2016
- Rapportage werkveldonderzoek – leren op de werkplek Inholland, 2019
- Reflectiescan t-1,5 Flexibele Pabo
- Samen opleiden in breder perspectief, oktober 2019
- Selectie van persoonlijke leerplannen en onderwijs arbeidsovereenkomsten (flexibele pabo, drie studenten)
- Studiehandleiding Afstudeeronderzoek 2017-2018 + 2018-2019
- Studiehandleiding Bekwaamheidsdossier fase 3 2017-2018 + fase 3 2018-2019
- Studiehandleiding Fasetoets 2A Flexibele Pabo 2019-2020
- Studiehandleiding Fasetoets 2B Flexibele Pabo 2019-2020
- Studiehandleiding Fasetoets 3 2017-2018

- Studiehandleiding Fasetoets 3 2018-2019
- Studiehandleiding Fasetoets 3A Flexibele Pabo 2019-2020
- Studiehandleidingen onderzoek Flexibele Pabo 2019-2010 (via Moodle)
- Studiewijzers van alle studieroutes
- Visie curriculum pabo Inholland 2019
- Visie op functie van onderzoek, Mascha van Enthoven
- Voortgangsverslag Raad van Advies 2019
- Zelfevaluatie van de opleiding Leraar Basisonderwijs februari 2020
- Scan kwaliteit opleiden in de school
- T-2,5 scan pabo
- Toetsbeleid 2016-2020
- Toetsplan 2016-2020
- Analyse toetskwaliteit
- Handboek examencommissie maart 2014
- Jaarverslag examencommissie 2017-2018
- Jaarverslag examencommissie 2018-2019
- Proces aanleveren schriftelijke en digitale toetsen 2020-2021
- Afstudeerhandleidingen 2017-2018 en 2018-2019
- Acties na review afstudeeronderzoeken, 2017
- Review afstudeeronderzoek, Hobéon, 2017
- Vormgeving afstudeercommissie 2018
- Nieuw opleidingsprofiel met vier beroepstaken, 2020
- Toelichting vrijstellingen verkorte deeltijd
- Selectie van toetsmateriaal (toetsopgaven, gemaakt werk door drie studenten, beoordelingen en modulehandleidingen):
  - o Bewegingsonderwijs verkorte deeltijd (Rotterdam)
  - o Bewegingsonderwijs voltijd, deeltijd, flex (Alkmaar)
  - o De ideale school (Dordrecht)
  - o Fasetoets 1A (Den Haag)
  - o Fasetoets 1B Flex (Den Haag)
  - o Fasetoets 2A Betekenisvol handelen verkorte deeltijd (Den Haag)
  - o Fasetoets 2A Betekenisvol handelen vwo (Alkmaar)
  - o Fasetoets 2B Flex (Haarlem)
  - o Fasetoets 2B Verkorte deeltijd (Den Haag)
  - o Fasetoets 3 Verkorte deeltijd (Dordrecht)
  - o Fasetoets 2B vwo (Alkmaar)
  - o Geïntegreerd onderwijskundig ontwerpen (Haarlem)
  - o Kennisbasis Wereldoriëntatie – kennistoets (Den Haag)
  - o Keuzeonderwijs Kunst, Cultuur en Taal (Den Haag)
  - o Onderzoek pedagogisch handelen (Haarlem)
  - o Portfolio 2b (Haarlem)
  - o Portfolio levensbeschouwing 2 (Dordrecht)
  - o Rijke taal (Haarlem)
  - o Teams maken scholen (Den Haag)
  - o Vakprofilering Kunst, Cultuur en Taal (Rotterdam)
  - o Verkorte deeltijd fasetoets 1 Leraar worden (Rotterdam)
  - o Verkorte deeltijd fasetoets 1 Leraar worden (Alkmaar)

Verdeling eindwerken

Locatie	Variant	Studieroute	Afstudeerrichting	Jaar	Cijfer
Alkmaar	Deeltijd	Deeltijd	Oudere Kind	2018-2019	6
Alkmaar	Deeltijd	Verkort	Jonge Kind	2018-2019	7
Alkmaar	Voltijd	Voltijd	Jonge Kind	2017-2018	9
Alkmaar	Voltijd	Vwo	Oudere Kind	2018-2019	6
Den Haag	Deeltijd	Digi Pabo	Oudere Kind	2018-2019	7
Den Haag	Deeltijd	Verkort (Digi Pabo)	Jonge Kind	2017-2018	6
Den Haag	Deeltijd	Verkort	Oudere Kind	2018-2019	8
Den Haag	Voltijd	Voltijd	Jonge Kind	2018-2019	6
Dordrecht	Deeltijd	Digi Pabo	Jonge Kind	2018-2019	6
Dordrecht	Deeltijd	Verkort (Digi Pabo)	Oudere Kind	2018-2019	7
Dordrecht	Voltijd	Voltijd	Jonge Kind	2018-2019	6
Dordrecht	Voltijd	Voltijd	Oudere Kind	2017-2018	9
Haarlem	Deeltijd	Deeltijd	Jonge Kind	2018-2019	7
Haarlem	Deeltijd	Verkort	Oudere Kind	2018-2019	6
Haarlem	Voltijd	Voltijd	Oudere Kind	2018-2019	6
Haarlem	Voltijd	Voltijd	Jonge Kind	2017-2018	8
Rotterdam	Deeltijd	Verkort	Oudere Kind	2018-2019	9
Rotterdam	Voltijd	Voltijd	Jonge Kind	2018-2019	6
Rotterdam	Voltijd	Voltijd	Oudere Kind	2017-2018	6
Rotterdam	Voltijd	Voltijd	Jonge Kind	2018-2019	7

Verdeling tussenproducten flexibele pabo

Het panel heeft naar de volgende tussenproducten gekeken:

- Praktijkleerovereenkomst - onderwijsarbeidsovereenkomst leraar basis onderwijs (3 studenten)
- Persoonlijk leerplan (3 studenten)
- Fasedossier 2A – Actief en betekenisvol leren (zes studenten)
- Onderzoek De ideale School (vier studenten) - fase 2A
- Fasedossier 2B (drie studenten)
- Onderzoek Passend Onderwijs (zes studenten) - fase 2B
- Fasedossier 3A (een student)
- Geïntegreerd onderwijskundig ontwerp (1 student) – fase 3B

Curriculumoverzichten

Vierjarige route (voltijd, deeltijd, digitale pabo)

	Jaar 1 COHORT 2019							
Periode	Periode 1.1	EC	Periode 1.2	EC	Periode 1.3	EC	Periode 1.4	EC
Titel praktijkthema	<i>Leer-kracht</i>				<i>Spelend en ontdekkend leren</i>			
Praktijk	Praktijk semester 1			6	Praktijk semester 2 (incl. EV rekenen - wiskunde)			6
SLB	Instapportfolio	2	Portfolio beroepsgeschied 1A	1	Portfolio beroepsgeschied 1B			2
Ontwerp en onderzoek	Leraar worden	2	Pedagogisch handelen	3	Rijke leeromgeving	3	Ontdekkend en onderzoekend leren	3
Onderwijskunde / Peda					Ontwikkelingspsychologie	2		
Levensbeschouwing	Levensbeschouwing op school	2	Portfolio levensbeschouwing 1			1		
Taal	Eigen vaardigheid schrijven			1	Rijke taal			2
	Logopedie			1				
	Taal centraal			2	Kennis taal in de onderbouw			3
rekenen -wiskunde	Getallen en bewerkingen			4	Portfolio rekenen - wiskunde 1			2
Wereldoriëntatie	Basisdidactiek wereldoriëntatie			3	Leerlijnen wereldoriëntatie	2		
Kunstzinnige oriëntatie	Intro kunstzinnige oriëntatie			3	Portfolio kunstzinnige oriëntatie			2
Bewegingsonderwijs			Bewegingsonderwijs					2
Totaal		6		24		8		22

	Jaar 2 COHORT 2018							
Periode	Periode 2.1	EC	Periode 2.2	EC	Periode 2.3	EC	Periode 2.4	EC
Titel praktijkthema	<i>De pedagogische opdracht van de school</i>				<i>Actief en betekenisvol leren</i>			
Praktijk	Praktijk semester 3			6	Praktijk semester 4			6
SLB	Portfolio professionaliseringsbekwaam 2A <i>Portfolio 2A (28 SBU)</i> <i>Cross cultural experience (56 SBU)</i>			3	Portfolio professionaliseringsbekwaam 2B			1
Ontwerp en onderzoek	De ideale school			5	Actief en betekenisvol leren			5
Onderwijskunde / Peda	Leerpsychologie	3						
Levensbeschouwing			Kennis Geestelijke stromingen	2				
	Portfolio levensbeschouwing 2						2	
Taal	Leren lezen en schrijven	3			Nederlands in de bovenbouw	2		
					English proficiency			2
					Taal in actie			3
rekenen -wiskunde	Verbanden, Meten en Meetkunde	2	Verhoudingen, Procenten, Breuken en Kommagetallen	2	Portfolio rekenen - wiskunde 2			3
Wereldoriëntatie	Technische vaardigheden			1	Omgevingsonderwijs			2
Kunstzinnige oriëntatie	Kunstzinnige oriëntatie	3	Kunstklapper					4
Bewegingsonderwijs								
Totaal		11		19		4		26

Jaar 3 COHORT 2017								
Periode	Periode 3.1	EC	Periode 3.2	EC	Periode 3.3	EC	Periode 3.4	EC
Titel praktijkthema	Omgaan met verschillen				Specialisatie			
Praktijk	Praktijk semester 5			6	Praktijk semester 6			12
SLB	Portfolio professionaliseringsbekwaam 2C Portfolio 2C (28 SBU) KB-toets Nederlandse taal (28 SBU) KB-toets wiskunde (28 SBU)			3	Portfolio startbekwaam 1 Portfolio startbekwaam 1 (28 SBU) Keuze persoonlijke ontwikkeling (56 SBU)			3
Vakprofilering / Internationalisering					Keuzeonderwijs			15
Ontwerp en onderzoek	Passend onderwijs JK of OK			5	Keuzeonderwijs: • Dordrecht: Excellent in Exact • Den Haag: Onderwijs van Morgen: wetenschap, technologie, creativiteit & innovatie • Alkmaar: Kunst en cultuur • Haarlem: Leren voor de toekomst (WO en ICT) • Rotterdam: Kunst, cultuur en taal • Bewegingsonderwijs • International - IDEA Full Colour • Docent voortgezet onderwijs • Orthopedagogiek			
Onderwijskunde / Peda	Kennis passend onderwijs	3						
Levensbeschouwing	Beroepsproduct levensbeschouwing 3	2						
Taal	Spraak- en taalproblemen	1	Kennis tweedetaalverwerving	2				
	Beroepsproduct Taal op maat			3				
Bewegingsonderwijs / taal	MRT/schrijven			1				
rekenen -wiskunde	Portfolio rekenen - wiskunde op maat			3				
Wereldoriëntatie	Kennisbasistoets Wereldoriëntatie	1						
Kunstzinnige oriëntatie								
Bewegingsonderwijs								
Totaal	7			23	0		30	

	Jaar 4 COHORT 2016							
Periode	Periode 4.1	EC	Periode 4.2	EC	Periode 4.3	EC	Periode 4.4	EC
Titel praktijkthema	<i>Leraar als teamlid</i>				<i>Startbekwaam</i>			
Praktijk	Vorbereiding afrondende praktijk			12	Afrondende praktijk			12
SLB	Portfolio startbekwaam 2: groenlicht-assessment			2	Portfolio startbekwaam 3 Portfolio startbekwaam 3: portfolio (80%) Portfolio startbekwaam 3: assessment (20%) Service Learning Credits (84 SBU)			7
Ontwerp en onderzoek	Praktijkonderzoek Onderzoeksplan (56 SBU) Onderzoeksrapportage (280 SBU)							12
	Teams Maken Scholen			5				
Levensbeschouwing	Beroepsproduct levensbeschouwing 4			4				
Taal	Geïntegreerd onderwijskundig ontwerp			6				
rekenen -wiskunde								
Wereldoriëntatie								
Kunstzinnige oriëntatie								
Bewegingsonderwijs								
Totaal		0		29		0		31

Vwo-route

	Jaar 1							
Periode	Periode A	EC	Periode B	EC	Periode C	EC	Periode D	EC
Titel praktijkthema	<i>Leraar worden</i>				<i>Betekenisvol handelen</i>			
Praktijk	Praktijk A/B (incl. EV rekenen-wiskunde)			9	Praktijk C/D			9
Kennistoetsen	Getallen en bewerkingen	2	Nederlands in de bovenbouw	1	Verbanden, Meten en Meetkunde	1	Kennis taal in de onderbouw	2
	Ontwikkelingspsychologie	2	Verhoudingen, Procenten, Breuken en Kommagetallen	1	English proficiency	1		
Vaardigheden	Eigen vaardigheid schrijven			1	Bewegingsonderwijs			2
					Logopedie			1
Fasetoetsing: ontwerp en onderzoek	Fasetoets 1: thema leraar worden			6	Fasetoets 2a: thema betekenisvol leren			6
Portfolio	Fasetoets 1 -dossier fase 1			9	Fasetoets 2a - portfolio fase 2a			1
Beroepsproducten					Fasetoets 2a – beroepsproduct taal			2
					Fasetoets 2a – beroepsproduct rekenen en wiskunde			1
					Fasetoets 2a – beroepsproduct wereldorientatie			1
					Fasetoets 2a – beroepsproduct kunstzinnige orientatie			1
					Fasetoets 2a - beroepsproduct levensbeschouwing			1
Totaal		4		27		2		27

	Jaar 2							
Periode	Periode E	EC	Periode F	EC	Periode G	EC	Periode H	EC
Titel praktijkthema	<i>Onderwijs op maat</i>				<i>Omgaan met verschillen/specialisatie</i>			
Praktijk	Praktijk E/F			9	Praktijk G/H			9
Kennistoetsen	Leerpsychologie	2	Kennis passend onderwijs	2	Kennis Tweedetaalverwerving	2		
	Kennis kunstzinnige oriëntatie	2	Kennis Geestelijke stromingen	1				
	Kennisbasistoets Wereldoriëntatie	1						
Fasetoetsing: ontwerp en onderzoek	Fasetoets 2b – onderzoek passend onderwijs jk/ok			5				
Vakprofilering / Internationalisering					Keuzeonderwijs			15
Portfolio	Fasetoets 2b –portfolio fase 2b (28 sbu) KB-toets Nederlandse taal, KB-toets wiskunde (56 sbu)			3	Portfolio startbekwaam 1 Portfolio startbekwaam 1 (28 SBU) Keuze persoonlijke ontwikkeling (28 SBU)			2
Beroepsproducten	Fasetoets 2b - Beroepsproduct Taal en R/W op maat			5	MRT/schrijven	1		
					Spraak- en taalproblemen	1		
Totaal		5		25		4		26

	Jaar 3							
Periode	Periode I	EC	Periode J	EC	Periode K	EC	Periode L	EC
Titel praktijkthema	<i>Leraar als teamlid</i>				<i>Startbekwaam</i>			
Praktijk	Vorbereiding afrondende praktijk			12	Afrondende praktijk			12
Fasetoetsing: ontwerp en onderzoek	Teams Maken Scholen			5				
	Praktijkonderzoek Onderzoeksplan (56 SBU) Onderzoeksrapportage (280 SBU)							12
Portfolio	Portfolio startbekwaam 2 <i>Portfolio startbekwaam 2: groenlicht-assessment (56 SBU)</i> <i>Cross Cultural Experience (56 SBU)</i>			4	Portfolio startbekwaam 3 <i>Portfolio startbekwaam 3: portfolio (80%)</i> <i>Portfolio startbekwaam 3: assessment (20%)</i> <i>Service Learning Credits (84 SBU)</i>			7
Beroepsproducten	Beroepsproduct levensbeschouwing			4				
	Geïntegreerd onderwijskundig ontwerp			4				
Totaal		0		29		0		31

Verkorte deeltijd

	Jaar 1							
Periode	Periode A	EC	Periode B	EC	Periode C	EC	Periode D	EC
Titel praktijkthema	<i>Leraar worden</i>				<i>Betekenisvol handelen</i>			
Praktijk	Praktijk A/B (incl. EV rekenen-wiskunde)			9	Praktijk C/D			9
Kennistoetsen	Ontwikkelingspsychologie	2	Nederlands in de bovenbouw	1	Verbanden, Meten en Meetkunde	1	Taal in de onderbouw	2
	Getallen en bewerkingen	2	Verhoudingen, Procenten, Breuken en Kommagetallen	1	Leerpsychologie	2	Kennis kunstzinnige oriëntatie	2
			Kennis Geestelijke stromingen	1	English proficiency	1		
Vaardigheden	Eigen vaardigheid schrijven			1	Logopedie	1		
					Bewegingsonderwijs	2		
Fasetoetsing: ontwerp en onderzoek	Fasetoets 1: thema leraar worden			6	Fasetoets 2a: thema betekenisvol leren			6
Portfolio	Fasetoets 1 - dossier fase 1			9	Fasetoets 2a - portfolio fase 2a			1
Beroepsproducten					Fasetoets 2a – beroepsproduct taal			2
					Fasetoets 2a – beroepsproduct rekenen en wiskunde			1
					Fasetoets 2a – beroepsproduct wereldoriëntatie			1
					Fasetoets 2a – beroepsproduct kunstzinnige oriëntatie			1
					Fasetoets 2a - beroepsproduct levensbeschouwing			1
Totaal		4		28		7		26

	Jaar 2							
Periode	Periode E	EC	Periode F	EC	Periode G	EC	Periode H	EC
Titel praktijkthema	Onderwijs op maat				Thema: verdieping JK/OK			
Praktijk	Praktijk E/F			9	Voorbereiding afrondende praktijk	21	Afrondende praktijk	12
Kennistoetsen	Kennis passend onderwijs	2						
	Kennis Tweedetaalverwerving	2						
	Kennisbasistoets Wereldoriëntatie	1						
Fasetoetsing: ontwerp en onderzoek	Fasetoets 2b – onderzoek passend onderwijs jk/ok			5	Fasetoets 3 – thema klaar voor de start <i>Geïntegreerd onderwijskundig ontwerp Groenlichtassessment</i>	6		
					Praktijkonderzoek Onderzoeksplan Onderzoeksrapportage			12
Vakprofilering	Vakprofilering			4				
Portfolio	Fasetoets 2b –portfolio fase 2b KB-toets Nederlandse taal, KB-toets wiskunde			3			Portfolio startbekwaam <i>portfolio startbekwaam: portfolio (80%) portfolio startbekwaam: assessment (20%)</i>	9
Beroepsproducten	Fasetoets 2b - Beroepsproduct Taal en R/W op maat			5				
			Spraak- en taalproblemen	1				
			MRT/schrijven	1				
Vrijstelling	Cross Cultural Experience			2	Service Learning Credits			3
Vrijstelling	Keuze onderwijs			15	Portfolio startbekwaam 1 <i>Portfolio startbekwaam 1 Keuze persoonlijke ontwikkeling</i>			2
Totaal		5		45		27		38

Flexibele pabo

FASE 1					
Fase	Fase 1A	EC	Fase 1B	EC	
Titel praktijkthema	<i>Basis didactisch handelen</i>		<i>Ontdekkend en onderzoekend leren</i>		
Reflectie	Portfolio beroepsgeschied 1A <i>onderdeel fasetoetsing + EV Rekenen- Wiskunde</i>		21	Portfolio beroepsgeschied 1B, incl. oriëntatie OK of JK <i>onderdeel fasetoetsing</i>	21
Praktijk	Fasetoets 1A: Basis didactisch handelen			Fasetoets 1B: onderzoekend en ontwerp leren	
Vakdossier Ontwerpen van Onderwijs	Praktijk semester 1 <i>onderdeel fasetoetsing</i>			Praktijk semester 2 <i>onderdeel fasetoetsing</i>	
	Ontwerpverslag Basis didactisch handelen (Taal, Rekenen, WO, KO en Levo) <i>onderdeel fasetoetsing</i>			Ontwerpverslag Ontdekkend en onderzoekend leren (Taal, Rekenen, WO, KO en Levo) <i>onderdeel fasetoetsing</i>	
Onderzoek	Pedagogisch handelen		3	Rijke leeromgeving	3
Kennistoets	Ontwikkelingspsychologie		2	Leerpsychologie	3
Vaardigheden	Logopedie		1	Portfolio kunstzinnige oriëntatie	2
Vaardigheden	Eigen vaardigheid Schrijven		1	Technische vaardigheden	1
Bewegingsonderwijs				Bewegingsonderwijs	2
			28		32
Totaal fase 1					60

		FASE 2			
Fase	Fase 2A	EC	Fase 2B	EC	
Titel praktijkthema	<i>Actief en Betekenisvol leren</i>		<i>Omgaan met verschillen</i>		
Reflectie	Fasetoets 2A: Actief en betekenisvol leren	Portfolio beroepsgeschied 2A <i>onderdeel fasetoetsing</i>	Fasetoets 2B: Omgaan met verschillen	Portfolio beroepsgeschied 2B	
Praktijk		Praktijk fase 2A <i>onderdeel fasetoetsing</i>		Praktijk fase 2B <i>onderdeel fasetoetsing</i>	
Vakdossier Ontwerpen van Onderwijs		Ontwerpverslag Actief en betekenisvol leren (Taal, Rekenen, WO,ICT) <i>onderdeel fasetoetsing</i>		Ontwerpverslag omgaan met verschillen <i>onderdeel fasetoetsing</i>	
Vaardigheden	Kunstklapper		4		
Bewegingsonderwijs			MRT/schrijven		
Levensbeschouwing	Portfolio levensbeschouwing 2		Beroepsproduct levensbeschouwing 3		
Onderzoek	De ideale school		Passend onderwijs JK of OK		
Totaal	0	41	0	38	
			Totaal fase 2		
				79	

FASE 3						
Fase	Fase 3A		EC	Fase 3B		EC
Titel praktijkthema	Verdieping & Verbreding			Startbekwaam		
Portfolio	Fasetoets 3A: verdieping & verbreding	Portfolio 3A: groenlicht-assessment		Fasetoets 3b: Startbekwaam	Startbekwaamheidsportfolio Startbekwaamheidsassessment	
Praktijk		Vorbereiding afrondende praktijk	14		Afrondende praktijk	
Vakdossier Ontwerpen van Onderwijs	Keuzeonderwijs - Vakprofiel - locatieprofiel Vrijgesteld bij volledige afgeronde vooropleiding				TMS (kan bij expliciete beschrijving van eigen bijdrage/rol in teams worden gevalideerd in eigen praktijk)	24
			15		Beroepsproduct Levensbeschouwing 4	4
					Geïntegreerd Onderwijskundig Ontwerp JK/OK	6
Ontwerp en onderzoek	Praktijkonderzoek <i>Onderzoeksplan</i>		2	Praktijkonderzoek: <i>Onderzoeksrapportage</i>		10
Totaal	0		31	0		44
				Totaal fase 3		75

COHORT 2019

Naam Kennismodule		Toetst kennis die onderliggend is voor uitvoering beroepstaak fase...	EC	
Kennistoetsen	Getallen en bewerkingen	2A	4	
	Kennis taal in de onderbouw	2A	3	
	Kennis Geestelijke stromingen	2A	2	
	Kunstzinnige oriëntatie	2A	3	
	Verbanden, Meten en Meetkunde	2A	2	
	Verhoudingen, Procenten, Breuken en Kommagetallen		2	
	Nederlands in de bovenbouw	2A	2	
	English profciency	2A	2	20
	Kennis passend onderwijs	2B	3	
	Kennis tweedetaalverwerving	2B	2	5
	kennisbasistoets wereldoriëntatie	3	1	
	Kennisbasistoets wiskunde	3		
	Kennisbasistoets Nederlandse taal (toetsen Taal uit Fase 2A zijn voorwaardelijk)	3		
TOTAAL KENNISTOETSEN				26

